

E. Gangl, Ljubljana:

Tyrševi Sokoli

Iz uspomena i opažanja

Poznavao sam mladića, koji je skoro pred pedeset godina primio u sebe prvu iskrú sokolskoga žara, koji se je tada rasplamsao i razbuktio u nekom mestancu na jugu današnje Dravske banovine. Tada su u tom mestancu osnovali sokolsko društvo, da na jednoj strani podrežu korenje »nemškutarskome« hrastiću, koji je počeo da baca svoj žir po slovenačkoj zemlji; na drugoj strani da utvrde, dignu i prošire nacionalnu svest, koja je ponizno spavala u duši naroda; treće pak i najglavnije, da sakupe pod sokolskim imenom mladiće svijú staleža, slojeva i zvanja i da u njima podignu zanimanje za telesne vežbe, koje su posredovale jačanje značaja i usavršavale snagu duha i vedrinu srca. Crvene sokolske košulje žarile su se mestom i okolicom kao krvavo crveni oklopi ponosnih vitezova, kojima su na širokim šesirima lepršala sokolska pera, a kojima su sipale na put bele ruke devojaka bujno, šareno i mirisavo cveće...

I trideset i osam godina je odtada, kada je onaj isti mladić nosio ljubljanskim ulicama, u svečanoj povorci, trobojni barjak, pod kojim je dohrlilo na sokolski slet u naše belo mesto mnoštvo naroda od tamo, gde se danas vijú crni barjaci. To još nije bio sokolski barjak, ali u njegove trozarne plamenove se je obavijao zanos uzbudenog i oduševljenog srca, koje je slutilo nešto lepa, nešto velika i nešto silna, ali ipak svega toga nije još moglo dozreti i usrkati u sebe kao bitni deo vlastitog unutarnjeg života! Bilo je to novo, sokolsko, veliko i neopisivo prelepo, preveliko, presilno, da bi moglo svom svojom snagom i moći u tesni predeo mlada srca!

I trideset je godina i nešto više, da je onaj isti mladić prviput stupio u Dom Praškoga Sokola, gde je u večernjem času, tako lepom i tihom i glasnom i priprostim i svečanom, šumilo i žuborilo mnoštvo muških izbočenih grudiju, koje su se dizale i padale kao srebrni valovi živog jezera. Široko je mladić otvarao oči, zadubio se je u alegorične slike na galeriji, ali u pretesni predeo mlada i sitna srca još uvek nije mogao taj čudoviti život, koji se je kretao tako blizu njega, a ipak tako daleko od njega!

I skora trideset godina je odtada, kad je taj mladić dorastao u mlada muža i da su ga obuhvatili valovi sokolskoga življenja tamo negde, u rudarskom mestu, koje je danas u seni tuđinske trikolorne. »Šta hoće od mene Sokolstvo?« kao u omaglici uskliktalo je mlado srce. Svi živci, napeti kao drhteće strune na guslama, titrali su od ču-

denja, ushićenja, neizvesnosti i strašna nemira. Mozgom su preletavali srsi. U duši bio je strah, jer se je u prsima nešto rušilo, a bila je neopisiva sreća, jer je u onim istim grudima nastajalo nešto nova, što je više nego lepota i više nego bogatstvo, jer se ne da ni reći ni oceniti.

Radala se nova duša, nastajao je novi život!

Imali smo sedam gnezda, koje su savile zajedno žuljevite ruke radnika-patnika: po kamenju i trnju porazmeštena gnezda, iz kojih su se dizali visoki kresovi, koji su glasno govorili čitavoj okolini: Živimo, živimo, živimo!

Sestra Renata Tyrševa, hćerka Fügnerova, udova po dr. Miroslavu Tyršu

A u srce, tesno, skromno svetište unutaršnjeg sveta tog mladog muža još uvek nije mogla ogromna ta sila spoznaja, koje se je budilo. Misli su bile rastrškane, mesto da bi bile usredotočene u bit spoznaja: da nosi, čovek svoju vrednost, svoje bogatstvo i svoj svet sam u sebi, da mora biti čovek najpre svoj, ako želi da postane vlasništvo svijetu. Sakupi misli! Skupi ih kao što su skupljene zrake sunčane, da se iz njih slije ogreva juća svetlost!

I kada je kod nas nicalo iz puste zemlje novo življenje, kad nas je bivalo svakim danom sve više, kad smo osećali da jedan bez drugoga ne možemo živeti, da smo jedan drugome potrebni, da smo jedan dan na drugoga povezani kao braća-urotnici, koji gradimo svima i svakome novi dom na ruševinama starog sveta laži i

duševnoga ropstva — tada smo uvek i svuda imali stalnog pratioca: bajonet žandara!

To je bila vanjska pratnja, koja je n. pr. zaprečila, da nismo u jugoslovenskom Celju smeli da stupimo na vlastito tlo. To nam se dejstvo čini danas takvim, kao kad bi majka zatvorila svome sinu vrata očinske kuće: psu, pogini pred pragom očinskim!

A naš nutarnji život, naša nutarnja pratnja bila je visoka misao sokolskoga bratstva, koja je stajala u našim dušama ponosno i uspravno kao jarbol na ratnom brodu, koji ponosno nosi našu zastavu po svim stranama sveta i do koga se uzalud dižu valovi morski.

Nutarnja naša pratnja bila je duboka svest skupnosti, koju nije mogla da pretrga i uništi nikakva sila. »Šta hoće od mene Sokolstvo?« pita mladi muž sama sebe. Svest skupnosti odgovara: »Tebe samo hoće, cela hoće da te ima, da se u njemu uživiš, da te ono razdeli

među sve, koji su s tobom u istoj bratskoj zajednici, da ti, koji si svoj, postaneš vlasništvo sviju — ne samo vanjsko, po društvenoj legitimaciji, nego u istinu darovan svima sa svim svojim značajem, svom svojom stvaralačkom snagom i svom svojom voljom.«

Nutrinju našu pratilo je veselje do rada i življenja: do rada, kojeg poštenje nosi i umerenost u uživanju diže u vrednosti; do života, koji je pena, prazan zvuk i nema noć, ako ne blešte u daljini i u visinama zvezde beskonačno dalekih ideala lepote, koju jedva naslućujemo, i zdravlja, kojemu jedva ispodbijaju grančice za sveopštu narodnu žetvu.

U nutrinji našoj pratilo nas je neugušivo osvedočenje, da će doći dan i čas, kad će nestati granica među braćom i sestrama jedne krvi i jednog jezika, da će se otvoriti put ujedinjenja čitavog velikog slovenskog roda — samo treba hteti, treba žrtvovati, nutrašnjem

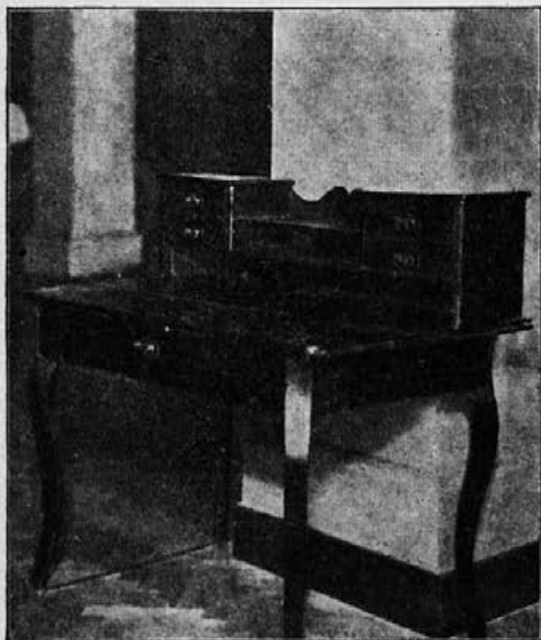

IX letu — Zdravo!

«Jos»

življenju pojedinca dati življenje vanjsko. Svako neka živi u sebi i naprama vani kao što iz pećine ključa studenac, kojemu je izvor negde u bezdnu, u neiscrpnosti.

Mladi muž kod takva rasprostranjenja i takva kipjenja nacionalnog i čovečjeg življenja sakriva glavu i razmišlja, otkuda je tolika snaga, koja tako iz temelja preokreće sva mišljenja i čuvstva čoveka, kao da bi na usahnulom stablu počeli da izbijaju novi sveži izdanci, koji piju svoju životnu snagu iz čudotvornih sokova, nova, još nepoznata i nerazumljiva života. Život se može roditi samo iz života!

Pisaći sto dr. Miroslava Tyrša u vežbaonici
Prškoga Sokola

Živimo!

Kako je jednostavno to priznanje, a kako duboka tajna leži u njemu! Zar nije srce, svetište nutarnjeg sveta, skromni taj pretinac, još dovoljno prošireno i otvoreno u dubinu, da bi u sebe primilo i u sebi preradilo tajnu, uzvišenost i svestranost takvog sokolskog življenja? —

I taj muž, u toj školi života stojeći još od mladih nogu i čeznući za otkrićem tajne sve do današnjeg dana, kad mu se već približava večernja zora, piše osudu samome sebi, kazivajući, da je premalo služio lepoti, premalo se izliveo u rasprostranjenosti sokolskoga

bratstva, zato ga muči težina neresenih pitanja, koji kao sedam pečata leže na knjizi života...

Kamo se rasprostire pogled u daljinu? Ta život nema konca, samo večnošću označujemo to, kad nestane moći u tajni prodirajuće misaonosti.

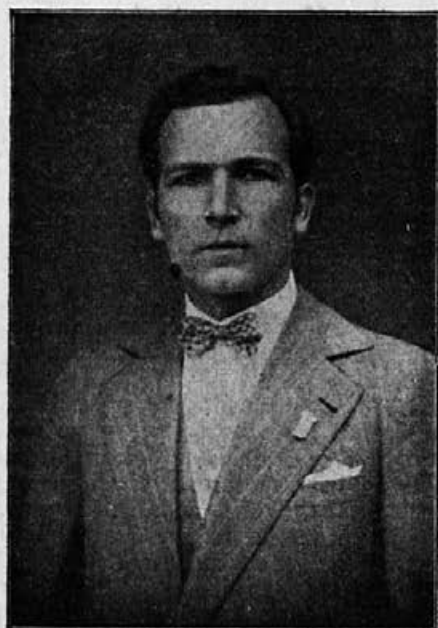
Obzorja se šire u beskonačnu daljinu i pre nego što ih stigne ptica soko, nestane u beskrajnosti, ponovno se vraća nad svoje domaće gnezdo, da mu počinu od vihora rasčesana krila da opet poleti naprema novim zorama! Tako leti našega života ogromna sila od svetla do svetla, nikada mirna, nikada zadovoljna u težnji za svetlom i svetlim primerima!

Pa ipak: kako je srećan taj stari muž, da je i njega obuhvatio taj vrtlog u krugu utvrđenih nazora te ga uznosi u visine nedokučljivosti, u daljine nedoglednosti! Tamo negde stoji zlatna vaga, gde se ceni vrednost čistih značajeva i pozitivna delatnost budućih naših pokolenja.

To vagu drži u mirnoj svojoj ruci Miroslav Tyrš. Povrh leđa diže mu se oblak, sivi oblak, od sunca obasjan!

To su Tyrševi Sokoli!

Uvideo je svoje greške

Donosimo sliku našeg redovitog i vrlo log suradnika br. Ivo A. Majcana, koji je čitaocima »Sokolica« sigurno vrlo dobro poznat.

Brat I. Majcan rodio se u Vrhu (Buzet-Iskra). Još kao dak isticao se kao nacionalista i marljivo vežbao u Sokolu. Po objavljenju rata kraljevini Srbiji — baciše ga još kao daka, austrijske vlasti u tamnicu. Godine 1915 pođe u vojsku, a 1916 na front u Galiciju, gde je ostao dva dana, a onda pobjegao braći Rusima. — Došavši u Darnicu (kraj Kijeva) — javi se u dobrovoljce i pođe u Odesu, a zatim na front u Dobrudžu. Postaje srpski oficir. Oteran 1925 godine iz Istre, dođe u Jugoslaviju, gde službuje u Baški (otok Krk), gde je živo surađivao u Sokolu. Položio je drž. ispit za nastavnika gimnastike. Sada službuje na gimnaziji u Senju, gde je i društveni načelnik.

Uredništvo.

U Soko smo stupili, da vežbamo marljivo i ojačamo svoje t-elo i učvrstimo svoje zdravlje, da nam se podjednako razvijaju svi mišići, da postanemo jaki, zdravi i lepi, — dušom, telom i osećajima i da učvrstimo glavne karakterne osobine, naime: **Uma:** brzo shvaćanje, rasuđivanje i t. d. **Volje:** smelost, odlučnost, ustrajnost, trpeljivost, svladavanje samoga sebe i t. d. **Osećaja:** hladnokrvnost, častoljublje, bratstvo, lična i zajednička csetljivost i t. d. No takvi ljudi nisu još pravi Sokoli. Da neko postane potpun Soko, treba da sve te lepe karakterne crte unese u službu, u ozbiljan rad, i da ih žrtvuje boljitku i napretku svoga naroda. Jednom rečju: treba da postanemo Sokoli umom, voljom i osećajima, rečju, primerom i životom. — Sokolstvo neka nam bude potreba svakidašnjeg života. — Ono nam mora biti neiscrpivo vrelo nadahnuća, poleta i rada, čežnja i stvaranja, napretka i života. Teško je biti takvima, jer nas sprečavaju razne mane i poroci, ali kao pravi Sokoli moramo ih svladavati i osloboditi se ih.

Evo vam kratka doživljaja, koji jasno govori — **kakav mora biti Soko.** Bio je okružni slet, na kome je pored ostalih naraštajaca, nastupio i jedan čije je lepo izvađanje vežaba naišlo na opšte odobravanje gledalaca. Po svršenoj vežbi, vodnik onog odela razgovarao je s okružnim načelnikom i čuo sam između ostalog i ove reči:

Načelnik: Je li se popravio Srećko? Dobro vežba, ali nekako mi se ne sviđa, — nije sokolsko, a još manje bratsko ono njegovo oholo držanje i potcenjivanje svojih drugova, koji vežbaju nešto lošije od njega, a pri otpustu nisi bio pravo niti — »voljno« zapovedio, a on je već iskočio iz stroja. Jedan ga naraštajac povuče u stroj i nešto mu kaže, a on umalo da ga nije napao. Nerado je saslušao i tvoje opomene a držao se je kao da bi hteo reći: baš me briga za tvoje reči! — Čini mi se da neće Sokolstvo imati nikada od njega koristi.

Vodnik: Naš prednjački zbor je istog mišljenja. — U dolaženju na vežbu redovit je, ali je nagla i ohola temperamenta. Nikada neće da prizna je svoje

krivice. Po svojoj svojeglavosti i oholosti, zato, što vežba nešto bolje od drugih, neće da uvidi i prizna svoje zablude. Često je zloban.

Načelnik: Najbolje je takve opomenuti nekoliko puta, predočiti im zablude i poroke, pa neće li da se poprave — zabraniti im neko vreme da vežbaju, a onda i isključiti iz društva. — Takvi hoće sve za sebe, a drugima ništa, ili u najboljem slučaju, — nikada više drugima nego njima.

Vodnik: I to je kod njega ružno. Pre mene ih je vodio drugi brat; dobar, blag, ali kad ustreba i strog. — Nepoznavajući još Srečka, koji se pred njim pretvarao, znao ga je često pohvaliti. Jednom ga opomene i ukori, a on — najpre obesi nos, — a onda grakne i počne svaljivati krivnju na drugoga, a sebe prikazivati nevinim, savesnim i zaslužnim za društvo.

Načelnik: Naraštajci moraju biti poslušni, ta — vrlina poslušnost je temelj i majka svim ostalim vrlinama, koje moraju resiti svakoga Sokola. Nadalje iskreni i marljivi, koji će sa zahvalnošću saslušati i primati poduke, a zasluže li, i opomene i ukore. — S takvima će se narod ponositi, a domovina će u njima gledati zalag svoje bolje budućnosti

Vodnik: »Eno ga, — ide ovamo.« —

Srečko, koji je za vreme tog razgovora stajao u blizini i pažljivo slušao taj razgovor, uputi se k načelniku i grupi naraštajaca i članova, koji su bili na okupu.

Načelnik: »Što je to s tobom Srečko?!« — »Zašto ne odgovaraš? Ded pogledaj me... Gledao sam te kako dobro vežbaš, — ali nije sve u vežbanju. Premalo je to za Sokola. Bolje da i slabije vežbaš, ali da si Soko u duši. Da, u duši Soko — i da vidiš da nije Sokolstvo samo u tome, već da je to samo sredstvo, pomoću kojeg ćemo postati zdraviji, jači i lepši. Ali u isto vreme moramo razvijati i proširivati i svoj duševni i moralni krug, koji neka krase nacionalna svest — ona nesebična, sveta i uzvišena ljubav prema miloj Jugoslaviji i prema Slovenstvu.

Pogledali smo Srečka. — Njegovo zdravo i rumeno lice je podrhtavalo od uzbuđenja, — suza pokajanja i sreće se pojavila u njegovom oku, koja je naveštavala nešto dobra, plemenita. Sa suzom, koju je otro nestalo i svega prvašnjeg nerazumevanja, svojeglavosti i svih onih poroka, koji koče i zadržavaju čoveka na plemenitom poletu. — Dugo je šutio i razmišljao, a onda odlučno reče:

»Braćo! Uvidam i priznajem da sam dosta grešio, ali vam danas svečano obećajem, da ću biti od danas valjan Soko. Znam kakav mora biti Soko, razumem cilj Sokolstva, jer sam to mnogo puta čuo, a slušao sam i vaš prijašnji razgovor — i osetio da mora biti tako. Zastideo sam se gledajući slogu i veselje, ljubav i bratstvo među ostalim naraštajcima, koji su svi za jednoga, a jedan za sve. — Samo ja sam bio među njima izuzetak. — Više neću biti takav, jer to nije sokolski, već hoću da budem u svakom pogledu Soko. Samo Soko — dika i ponos svoga naroda, svoje države i Slovenstva!«

Kako da proširimo »Sokolića«

Pogledamo li u »Sokolića«, vidimo da je ograničen na vrlo mali broj onih, koji u njemu pišu. To je velika greška, koja se, bezuslovno, mora čim pre popraviti. Svi znamo da je »Sokolić« list za naš naraštaj. A kada se zapitamo, koliko je naraštaja u našem Sokolstvu i koliko od toga broja saraduje u »Sokoliću«, doći ćemo do žalosne konstatacije. Preko toga ne smemo preći. Mi moramo svim silama nastojati, da pojačamo saradnju u »Sokoliću«. To ćemo postići na ovaj način: Neka naraštaj u svakom sokolskom društvu organizuje uži prosvetni odbor od nekoliko naraštajaca i naraštajki. Dužnost toga odbora biće da provodi prosvetni rad među naraštajem. »Sokolić« izlazi jedanput mesečno. Prosvetni odbor bi imao jedinu zadaću: pripremiti predavanja, pokupiti sve radove naraštaja i najbolje radove poslati uredništvu »Sokolića«. Svakoga meseca bi se to moralo ponoviti. Treba samo malo dobre volje, pa će sve biti dobro. Ima mnogo naraštajaca i naraštajki, koji vole nešto da napišu, ali to što napišu, stide se da pokažu. To ne sme da bude. Svaki naraštajac i svaka naraštajka, koji imaju volje da nešto napišu, bilo pesmu, bilo pripovetku, bilo neki idejni sokolski članak, neka ga slobodno napišu i neka ga pošalju bratu uredniku preko svog prosvetnog odbora ili direktno, ako ne postoji prosvetni odbor. Ako taj sastavak bude dobar, budite uvereni, da će izići u narednom broju »Sokolića«. Ako ne bude dobar, brat će urednik upozoriti na greške, te će vam i to vrediti za drugi put. Tako će »Sokolić« biti pun vaših radova, a njegove stranice i njegovi pretplatnici umnožiće se munjevitom brzinom.

Dragi naraštajci i naraštajke! Na vama je da svaki u svom društvu povede malo više računa o ovome. Počnite odmah i nemojte da oklevate! Od vas se očekuje mnogo! Organizujte predavanja, sve pismene sastavke šaljte uredništvu »Sokolića«, širite »Sokolić« i pretplaćujte se na nj!

Na taj ćete način učiniti mnogo i za sebe i za Sokolstvo, a to je, uostalom, sveta dužnost svakog sokolskog pripadnika!

Mićun M. Pavićević, Zagreb:

Pulevićevo junaštvo

U balkanskom ratu izginulo je na Dečiću nekoliko Pulevića iz Pipera i to sve bližnji rodaka. Kad je ranjen Pavle Pulević, jedina u majke i jedan od prvih mladih Pipera, kao teškoga ranjenika prenesoše u Podgoricu, na liječenje. Kralj Nikola, obilazeći ranjenike, dođe do njega i pošto saznade, da su skoro svi Pulevići izginuli u prvim jurišima, naredi adutantu, da mu zabilježi ime, kako bi ga uputio na rad u kancelariju, da ne bi pošao opet na bojište i poginuo. Čulo se to i na bojištu, kako je kralj obećao Pavlu. Njegovi domaći obradovaše se, što će se spasiti pogibije. Čim je prizdravio, da se mogao pridići odputova pješke u svoju jedinicu, bez ičijega odobrenja, bojeći se, da ga ne upute negdje gdje nema mjesta junacima.

— Čekaj naređenje od kralja.

— Čekajte ga vi, a ja idem gdje mi je mjesto. Usred najžešće vatre, braneći jednu poziciju Pavle viteški poginuo. Kraljevo naređenje, da se povрати u Podgoricu i radi u kancelariji, našlo ga je u grobu.

Jačina sokolske ideje

Ideja vodilja francuske revolucije: jednakost, bratstvo i sloboda naglo se počela širiti čitavim kulturnim svetom. Obuzela je svom svojom snagom čitava bića sviju naprednih, narodnih i slobodarskih vođa naroda, koji su te velike ideje za osnovna prava čoveka presađivali u srca podjarmljenog i ugnjetavanog naroda, koji je bio lišen svih pravica i duha i tela. Potlačeni narod prihvatio je te velike ideje bez velikog premissljanja, jer ih je davno očekivao i trebao kao ozebao suncanih zraka.

Kao na zapovest javljale su se bune i otpori, koji su svršavali negde pobedom svojih nastojanja i težnja, negde još jačim pritiskom »sile jačega«, koja nije poznavala ni granice, ni mere. Feudalna gospoda sputali su ceo svet, osnivajući svoja prava na sili, tradiciji i božjem poslanstvu.

U takvim teškim prilikama i vremenima nalazila su se slovenska i jugoslovenska plemena pod žezlom krvničke dinastije Hapsburgovaca, turskog polumeseca, feudalne Rusije i militarističke Nemačke. Slovenska plemena gušila su se pod teškim teretima, koja su bila svaljena na njihova mukotrpna leđa. Srbi junački ginu na bojnim poljanama protiv divljih Osmanlija, Hrvati stvaraju Ilirski pokret, koji ugušuje kruta germanska i mađarska sila, a vođe svršavaju u zatvorima, Slovenci se gube u moru germanstva, uza sve svoje borbe i otpore, Poljaci i Česi stradavaju i svršavaju u zatvorima i na vešalima. Ništa ne pomaže. Sablja tuđeg vojnika još oholije zvecka našom umornom slovenskom zemljom. Burna 1848 godina, koja je potresla temeljima trulog carstva, nije umekšala njihova tvrđa srca, niti je opametila nasilnike i tlačitelje mučeničkih naroda. »Čuvari carstva,« kako su nas sami nazivali, postali su još veći robovi, čija se je pravica sastojala samo u plaćanju harača, u krvi i novcu, nezasitnom tuđinskom Molohu. U svakom plemenitom i nesebičnom pokretu leži doduše ispočetka smrt, ali iz groba niče nov život, preporođen, jak i svež.

Crna i ozbiljna ova vremena, tražila su ozbiljne i jake muževe. Takvi su se muževi već i pojavili, oni su i pre toga bili na poprištu i ratištu, jer su i sami stvorili tako velika vremena. Samo veliki ljudi i velika vremena stvaraju i velike ideje.

U takvim časovima rodio se je i odgojio veliki naš slovenski, a i svetski genije dr. Miroslav Tyrš i uzvišena i velebna sokolska ideja. Velika ideja, koja je imala postepeno da sprema slovenski svet za novu slovensku revoluciju: jednakosti, bratstva i svobode, šta više, za moralni i etički preporod čitavog Slovenstva i čovečanstva. Teški su bili počeci Sokolstva, koji se mogu u mnogočemu pripodobiti počecima kršćanstva. Ali kao što je kršćanstvo osnovano na ljubavi, moralu i etici, tako se i Sokolstvo osnovano na istim principima i na ljubavi za svoj narod, nije moglo slomiti, nije bilo ni sile, ni odvažnosti, koja je mogla ugušiti neprocenljivu vrednost i snagu sokolske ideje. Širila se naglo, širila se tajno i prikriveno, u dubokim katakombama, živela je još u dubljim dušama i srcima sokolskih prvaka i sokolskih pripadnika. Ni mučenja ni ubijanja nisu joj naudila, ona je iz njih izašla čista, jaka, neokaljana, bela i lepa kao ptica Feniks. »Savijajte nas, ali slomiti nas nećete,« odvažno su govorili naši sokolski apostoli. Ljubav je sveta, večna, nesavladiva, ona će zavladati svetom, jer je jedina zato i pozvana.

Sokolska ideja se je širila, ona je kao sveti plamen ožarivala celokupno Slovenstvo u jednoj misli, u jednom čuvstvu, jednom osećanju i pregnuću, koje se je temeljilo na bratskoj ljubavi i slozi, nesavladivoj i neslomivoj težnji za slobodom i ujedinjenjem. Mi se danas klanjamo onima, koji su nam dali tu veliku i nepresušivu ideju, koji su položili svoje živote radi nje. Ideja nas je spasila, ona nas je oslobodila i ujedinila. Ideja pokreće svet. Život bez ideja i ideala prazan je, bez svrhe, bez prava na opstanak. Naša

sokolska ideja prošla je sve faze života, nad njom su prohuje bure i oluje, ali ona je tu, pomladena, čila, puna životne snage, u punom razmahu, napreduje i širi se. I baš to je ono što nas raduje, daje pobude i volje i ljubavi za narod na sokolskom polju.

Vrednost se svake ideje sastoji u njenoj životnoj snazi i sposobnosti za opstanak i daljnji razvitak, a sokolska je ideja svoj ispit zrelosti već odavno položila. Ideja bez životne snage i sposobnosti rasplinuće se kao sapunica na vodi, nestaje je kao magle pred sunčanim svetlom, raspršice se kao tmasti oblaci pred britkim severnjakom. Sokolska ideja živi već preko sedamdeset godina, a još je uvek živa, mlada, puna života.

Razvitak i vrednost ideje ne zavisi samo o onima, koji su je stvorili, dali smernice i pokazali cilj, nego također i od onih, koji su te ideje prihvatili s tvrdom željom da ih dalje šire, usavršuju, po njima se ravnaju i žive.

Sokolska ideja je bila, i neka bude, ono ognjište na kojem gori neugasivi plamen vere, ljubavi i bratstva. Sokolski naraštaj je pozvan da veličinu sokolske ideje prihvati svim žarom svog mladenačkog srca, svom ljubavlju mladenačke duše, da je neguje i presađuje sa svom pažljivošću svoje mladenačke čistoće u srca sebi srodna i nesrodna. Naš naraštaj treba da je svestan svog velikog zadatka, koji ga čeka u budućnosti. U najlepšem vremenu života, u školskim klupama, treba da usrka u sebe sve što je dobro i plemenito. U školskim klupama snovali su se urote, planovi i nacrti budućeg života, koji su često igrali vidnu ulogu u razvitku pojedinaca i naroda. Naš naraštaj treba dobro da prouči i shvati istoriju Sokolstva i da na njoj sagradi neboriv grad ljubavi za narod, ljubav za istinu, moral i etiku. Sokolska prošlost neka nam bude vodilja u budućnosti.

Bude li naš naraštaj sledio svetao primer naših velikih sokolskih muževa, naših slovenskih velikana, koji su bili rođeni u kaljuži ropstva, odnjehani u seni tuđinskog mača, uspavani zvucima tuđinske pesme, pa su sve to herojski otbacili, svladali i slomili, možemo smelo i otvoreno pogledati budućnosti u oči i reći: naša si i samo naša, jer smo jaki i svesni svojih dužnosti i svojih prava.

K članku „Perorisba“

Pevajte, braćo i sestrice!

Bilo je za vruće noći u avgustu, kad sam s prijateljem Ivanom legao na počinak u crnogorskom sokolskom gnezdu, u dalekom Cetinju, da se odmorimo od daleka puta i dobijemo novih snaga za teški put na Lovćen. Meka nas je postelja gostoljubivo primila i po razgovoru o prošlom danu, slatko smo zaspali.

Kroz otvoreni prozor dopirao je šum i šapat crnogorske noći, koju je obasjavalo bledo mesečevo svetlo. Kao u pričama, začulo se je iz daljine pevanje naših vojnika, i na naše najveće čuđenje prepoznali smo slovenačku pesmu o mesecu »Luna sije...«, koja se je razlegala, kao sveta božićna popevka kod jaslica, po tihim crnogorskim brdima. Verujte, hteli smo da ustanemo i da pomažemo slovenačkim mladićima. I ta nas je pesma uljuljala u san, a da nismo ni sami znali kako i kada... Naša nas je pesma uspavala, kao onda, kad smo je u zipci slušali od svoje majke.

Toga sam se radosnog trenutka setio, kod sličnog pripovedanja svog brata, koji služi kadrovski rok među braćom na jugu. Što znači slušati svoju pesmu drugde, u dalekom kraju i kakva čuvstva tada obuzimaju čoveka, ne da se opisati.

Kako mi se sve nekako svečanije čini, kad u sokolskoj vežbaonici čujem koju sokolsku ili narodnu pesmu, koja se često čuje po našim vežbaonicama. Kaže se: »ko peva, zlo ne misli.« A Sokolići i Sokoličice?

— Pevajte, učite svoje pesme, da ih ponese te čiste, kao što su nikle u našem narodu u Prag, među braću Slovene na severu. Oni također neobičnim uživanjem slušaju naše pesme, a sigurno ste i čitali, kako su gore toplo i bratski bila primljena naša pevačka društva, koja su priređivala koncerte naših narodnih pesama.

Sećam se također, kakvim su osobitim uživanjem i poštovanjem slušali naše pesme u vlaku od Plzna do Praga.

Bilo nas je veselo društvo đaka, koji smo oduševljeni i veseli putovali bratskom državom prema zlatnom Pragu.

Ispočetka bili smo sami u vagonu, te smo počeli da pevamo sasvim po domaću, znate, onu našu: »Kaj nam pa morejo...« Kad smo se pak bližali stanicama zapevali smo — i pevali smo, pevali... a nismo ni opazili da je naš vagon već bio krcat čeških seljaka, koji su s nama putovali.

I k nama su stupili i gledali nas, a mi smo pevali i pevali, da je vriskalo polje, zlatna i bogata ravnica, a i Vltava pod Višehradom slušala je naše pevanje...

Prag!... još tu smo zapevali u pozdrav, a navečer, kad je Prag plivao u svetlu nebrojenih sijalica, koje su se daleko odražavali u Vltavi, tiho smo zapevali u vrtu »Kapličke« nad Vltavom našu: »Vsi so prihajali...«

A kad smo ostavljali to zlatno mesto Prag, puni utisaka, vinulo se je iz naših prsiju pevanje, naša pesma: »O zdaj gremo, nazaj še pridemo...«

Prag, da, ponovno ćemo doći s našom pesmom u srcima, opet će se tamo čuti naša reč, naš jezik, naše pesme, koje će se sliti u zajedničko pevanje Sveslovenstvu, bratstvu i Sokolstvu, u jedan venac, koji će biti ispletan na uspomenu velikome Tyršu.

Kaznio sebe

Godine 1877 Sulejman Paša udario sa velikom vojskom od Nikšića na Crnu Goru. Prodro preko Povije, ispod Ostroga i došao u Vražegrmce. Knjaz Nikola se nalazio više sela Drenoštrice, osmatrajući bitku, koja se vodila između Turaka i Crnogoraca. Odjednom nastala prava provala oblaka. Selo daleko. I knjaz i njegova pratnja sklone se u jednu osamljenu pojatu. Tu sa unačadima sjedi stari Pješivac. Čim ugleda knjaza očisti pojatu, namjesti dvije tri trupice, da se može sjesti, naloži vatru, uzme desetak jaja i stavi u lonac, da se kuvaju. Kad su bila skuvana izvadi ih, stavi u svoju kapu i prinese knjazu i pratnji.

Knjaz zbunjen i zabrinut odgurnu starca i naredi mu, da izlazi iz pojate. Pješivac izvede unučad, uzme jaja i izade na kišu. Kiša je stalno pljuškala. Već je prošlo pola dana. Knjaz naredi te mu donesoše gotova hladna jela. Poslje dobrog ručka i vina odobrovolji se i počeo šaliti. Serdar Jole:

— Gospodaru, dođe mi na pamet jedan događaj, koji se slučilo našoj žalosnoj raji u Zeti. Pošao čuveni zulumčar Krnjić, negdje prije rata, da pokupi arač. U putu ga zatekao silan vjetar, koji nosaše drvlje i kamenje. Svratio u prvu kuću, samo da skloni glavu od nesreće. Domaćin ga presrio najljubavnije, priredio mu da sjede i iznio mu da jede, što je dao Bog u kući. Krnjić ljut istjera ga iz njegove kuće, pa se raširi oko vatre, da se grije. Kad sam ovo saznao, rekao sam, kad bih mogao, globio bih Krnjića pedeset talira.

— Vala i ja, serdare Jole, prihvati serdar Savo Jovićević.

— I mi, uzvikaše svi prisutni.

— I ja kažem, da bi ga trebalo kazniti, da drugi put tako što ne uradi, završi knjaz.

— E, kad je tako gospodaru, prizovi onoga staroga Pješivca, što ga bije kiša iza vrata, pa mu plati pedeset talira globe, što si ga išćerao iz ove siromašne pojate.

— Imaš pravo, Jole. Izvadi pedeset talira, prizva Pješivca i pruži mu ih.

Jan Petrus:

Čovek neka bude čoveku — brat

Sigurno vam je svima poznata pripovest o moravskom knezu Svato-pluku. Svoje sinove, koji su se međusobno svadali, učio je slozi na taj način, da im je pokazao kako se pojedine štapove lako prelomi, a povezani kako su otporni i jaki da ih ni vrlo snažan čovek ne može prelomiti. Učio ih je ljubavi i slozi, ali oni ga nisu slušali, te su kasnije sa svojom zavišću prouzročili rasap svoje velike domovine.

Šta je uvek uništavalo narode i čovečanstvo uopšte?

Nesloga.

Otkuda je izvimala nesloga? Iz neprijateljstva, iz zavisti, iz nepomirljivosti.

To su bili uzroci, koji su uvek zametnuli bojeve i pogublivali narode.

Hrišćanstvo — nauk o ljubavi — sigurno je krasno poslanstvo, pa ipak je i ono bilo ponekad uzrokom krutih ubijstava. Čitavi su narodi bili uništeni, sve u imenu hrišćanstva.

Jesi li hrišćanin? — Da. — Možeš da živiš. — Nisi hrišćanin? — Pogini!

Druga vremena su opet imala svoja gesla:

— Samo beo čovek je čovek. Ko nije beo, treba da služi belokošcu, inače biće smaknut!

Ako si sin velika naroda, gospodar si. — Ko je sin manjega naroda treba da služi velikome, inače treba da pogine!

I opet u drugom vremenu:

Je si li bogat? Onda vladaj! Ako si siromah služi ili te bace u okove.

Nesretna su to bila gesla iz kojih su se radale i revolucije i ratovi. I u ratovima i u prevratima tekla je krv, a po ratovima uništavalo je čovečanstvo siromaštvo, glad i pošasti.

Nova vremena zahtevaju nova gesla. Ako je pre vredila latinska izreka: Homo homini lupus, t. j. čovek je čoveku vuk, pruža današnje vreme čoveku novo geslo: Čovek treba da bude čoveku — brat!

Kod nas među Sokolima, smo zato braća i oslovljavamo se sa »ti«. To naše bratstvo i to naše »ti« ne sme da bude samo izvana, to mora da bude iskreno i mora da niče iz srca!

Ne u rečima, nego u delima mora biti bratstvo!

Brat mora bratu pomagati, kadgod je to potrebno, brat bratu ne sme biti zavidan, nego treba da ga ljubi. Brat mora gledati u bratu uvek samo čoveka, a ne vuka.

Najpre smo se rodili i pripadali smo svojem narodu, zatim su nas krstili, pa tek daleko zatim postali smo sposobnima da izvršujemo svoj poziv i da slobodno mislimo.

Zato moramo uvek biti na čistu s time, da je svako od nas najpre čovek, zatim Jugosloven, pa tek onda član crkve i svoga zvanja.

Ako ko pripada drugoj veri ili misli drukčije nego ti, ne smeš da ga radi toga smatraš neprijateljem.

Pitaj samo, da li je pošten čovek, iskrena i otvorena srca, ukratko, da li je čovek, ljubi ga zato, jer je ispravan pripadnik ljudskoga roda. Ako je siromah, gledaj da mu pomogneš!

Samo na takav način, takvim životom, bićeš u istini pravi čovek i pravi Soko. —

Skok pobednika brata I. Zupana

Savezne smučarske tekme

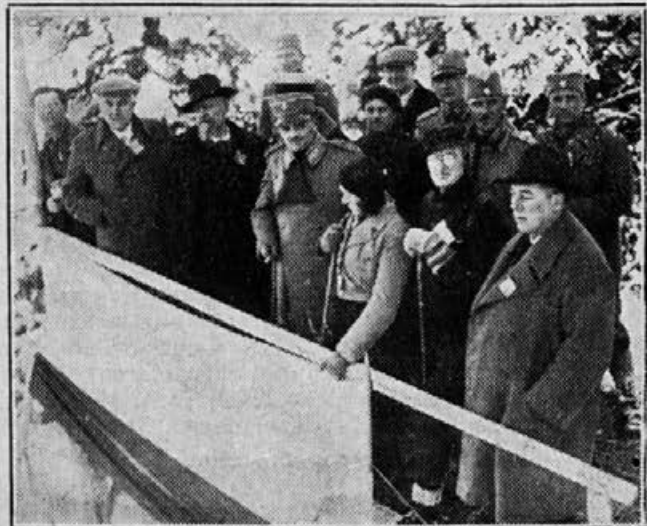
V dneh 12. in 13. februarja so bile v Bohinjski Bistrici prve smučarske tekme Saveza SKJ, ki so obsegale tekmo v smučanju na daljavo 18 km, tekmo v smučskih likih, tekmo v smučskih skokih ter tekmo članic v smučanju na daljavo 6 km.

Dasi možakar s smučmi na nogah že pred vojno v Sloveniji ni bil redkost, se je smučanje pri nas prav razširilo šele po vojni in lahko rečemo, da je danes v severozapadnem kotu države zajelo množico, zlasti pa mladino. Posamezni Sokoli so gojili smučarstvo že pred vojno, še bolj pa po vojni. Njih število je kmalu tako naraslo, da se je pokazala potreba, da se smučarstvo v Sokolstvu uredi in usmeri v pravo, našim namenom ustrezajočo in res vzgojno smer. Prva se je, pred približno osmimi leti, tega dela lotila župa Kranj, kjer je bilo vprašanje najbolj pereče, za njo pa bivši JSS in ostale župe Dravske banovine.

Smučarstvo ima svoj pravi izvor v turistik. Bolj ali manj zavestno hrepenenje po prirodi in po prostosti je, ki tudi v beli zimi žene tisoče ven v naravo. Smučanje je učinkovita telovadna panoga, vendar zaveden sokolski smučar, ki mu telovadba ni sama sebi namen, pridno pohaja telovadnico, da si v njej nabere moči in urnosti, ki jo potrebuje za kretanje v prirodi. Smučič so mu zgolj sredstvo, ki mu omogoča tudi v mrazu in snegu uživati mir in pridobivati zdravja na duši in na telesu. Zavoljo tega tudi ne pretirava ter se

Zimski motiv

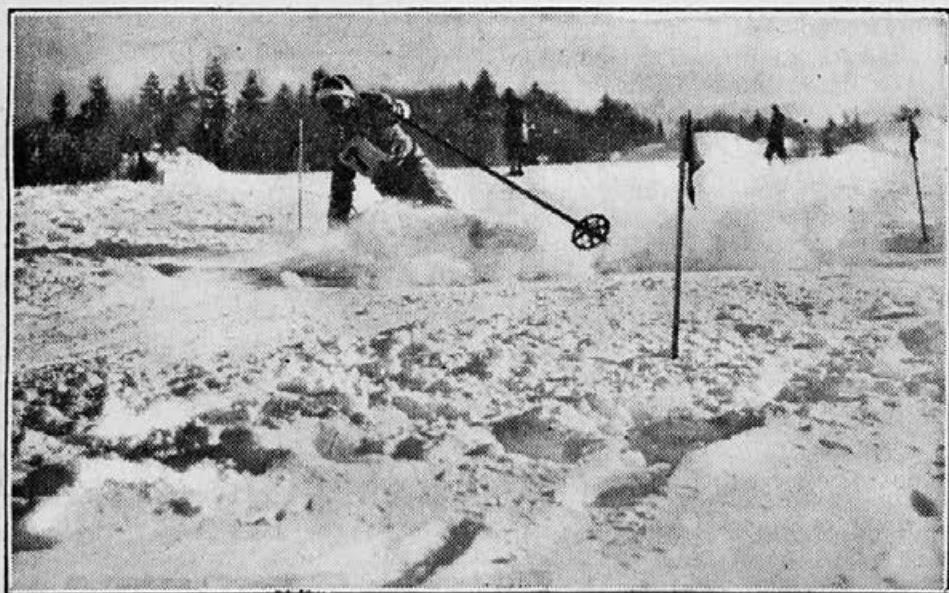

Na tribini: predstavniki Sokolstva, civilnih i vojnih vlasti

ne žene za namišljenimi vrednotami. Skoraj je ni vaje, ki bi tako zapeljevala v pretiravanje kakor smučanje; potrebna je previdnost. Seve s tem ni rečeno, da se smučajmo kakor starci, ne! Mladega telesa ne smemo razvajati z lenobo in udobnostjo. Krepak napor je neogibno potreben in zdrav; toda ko čutiš, da si, ne utrujen, temveč izmučen, tedaj prenehaj. Kje je tista meja, do katere posameznik sme, ve vsak sam, če samega sebe le malo opazuje. Bolj kakor pri drugih vajah je treba pri smučanju pazi-

ti na enakomerno, ne pre naglo delo rok in nog. Tako ritmovan napor more telo dolgo vzdržati brez škode.

Oba dneva je bil v Bohinju hud mraz, ki ga je omililo le sonce. V soboto popoldne ob 14. je nastopil prvi tekmovalc za vztrajnostno smučanje na daljavo 18 km. Za njim se je spustilo še 40 bratov, od katerih jih je 30 dospelo na cilj, ostali pa so tekmovanje opustili. V najkrajšem času je došel brat Joško Janša, Sokol Mojstrana (1 ura, 43 min., 54 sek.), za njim je bil brat Fran Smolej, Sokol Jesenice (1, 47, 13). Poslednji tekmovalc je prispel okoli pol sedemnajste ure.

Tekma v smučskih likih

Drugi dan ob 9. se je začela najzanimivejša tekma, tekma v smučskih likih (slalom). Tekmovalc se ves čas smuča navzdol ter se mora točno držati z zastavicami označene, na najrazličnejše načine zavite proge. V Bohinju je bila težavna proga speljana po strmem pobočju v dolžini 2400 m. Med seboj se je kosalo 36 bratov, od katerih jih je moralo 5 odstopiti. V najkrajšem času je progo premagal br. Ciril Lakota, Sokol Mojstrana (2 min., 15³/₈ sek.). Pri tej tekmi so nekateri pokazali, da lepo in nezgješljivo obvladajo telo in smučke.

Med tem so ob 10. začele tekrovati sestre v teku na daljavo 6 km. Bilo je 7 tekmovalk. Prvo mesto je dosegla s. Zdenka Ažmanova, Sokol Kranj (32 min., 13 sek.).

Popoldne se je vršila na izvrstni bohinjski skakalnici tekma v smučskih skokih. Sedemnajst skoro samih mladih, pogumnih bratov (in za smučke skoke je res treba poguma) se je zbralo nad mostičem. Ocenjevala se je daljava in izvedba skoka. Prvo mesto si je priboril br. Ivan Župan, Sokol Jesenice, 226.3 točk), 2. br. Tomo Ravhekar, Jesenice (225.2), 3. Maks Rabič, Sokol Mojstrana (201.3). Najdaljši skok je imel br. Ravhekar z 31 metri.

Vsa tekma se je izvršila v lepem, Sokola vrednem redu.

Dvanaest priča iz Tyrševog doma

Četvrta priča

O vernom konju.

Od samostana koji je stajao na mestu današnjeg Tyrševog doma nije mnogo ostalo. Za vreme husitskih ratova 1420 god. razorila ga rulja zajedno s Vyšehradom. Na njegovom mestu podignut je letnikovac. Upravo za 200 godina po razorenju samostana pripadao je taj zamak vojski čeških staleža. Henrik Mates grof iz Turna — tako se je potpisavao njegov gospodar, vojnik i plemić telom i dušom.

Grof iz Turna bio je glava i duša otpora češke gospode protiv Ferdinanda II, a jedan od vođa njihovih vojski u bitci na Beloj Gori. Kod kuće se mnogo ne zadržavaše. Jedino onda kad je imao važan politički posao, većinom je, naročito u poslednje doba, bivao kod vojske putujući po celoj zemlji.

Razume se, tada se nije putovalo kao danas. Tada niko nije mogao sesti u voz i putovati po miloj volji kamo mu se prohtelo. Jedinim saobraćajnim sredstvom bio je jahači konj ili kola koja su vukli konji. Razume se, kolima se putovalo mnogo polaganije i uz veće poteškoće po rdavim cestama i zato su vitezovi i vojnici, kao što je to bio grof Turn, upotrebljavali samo jahaće konje. Grof Turn imao ih je nekoliko.

Jednoga beloga sa sivim pegama, grošastog, kako se tada govorilo, jednoga crnoga s dugim repom koji se rado propinjao i stajao na stražnjim nogama, ali najvoleo je lepu mrku kobilu koja je imala belu lisu na čelu. Bila je tako mila i imala je tako pametne oči, te se je činilo da joj samo nedostaje govor pa da se s ljudima potpuno sporazume. Noge je imala tanke i bila je u stanju leteti preko polja i po cesti kao vetar. Ali gospodin iz Turna za nju se je također brinuo. Konjušari morali su na nju puno paziti, a on sam bi joj donosio u džepu različite đakonije čak iz kraljevskog stola, kad bi na Hradčanima priređivao gozbu Bedrich Falcký — zimski kralj. Često je puta u ta teška vremena gospodin iz Turna, kad je bio napustio razjareno društvo ili kad je ozvoljen otišao iz društva staleške gospode, koja se nikada ni u čem nisu mogla složiti, zavirio još k svojoj miloj kobili, potapšao je po vratu, pogledao u njene pametne oči i tako se umirio. Drugi put bi je dao osedlati i odjahao daleko u polje govoreći sam sebi i konju i tužeći se na žalosna vremena i događaje koji su se svaljivali na zemlju. A konj bi podigao glavu i strgao ušima kao da je razumeo gospodara. Sam bi počeo mirno da kaše kad se je gospodarova misao počela uzbuđivati, bez teranja skočio bi u divlji propanj kad se je gospodin iz Turna u misli strašno razbesneo: kakav je to kralj koji samo zabave priređuje a za vojsku se ne brine, a onda bi opet išao mirnim, tihim korakom kad se je gospodarova misao umirila i kad se rešio učiniti ovo ili ono ili kad se zadržao pri svom vlastitom poslu.

Često je puta gospodin iz Turna osetio u tim zapletajima da se može poveriti samo sebi i — kako je sa smeškom dodavao — svojoj kobili.

Što dalje bilo je sve žalosnije. Od severa i od zapada poplavila je zemlju tuđa vojska a raspršena je vojska staleža gotovo bez boja pred njom ustupala. Neprijateljska vojska doprla je čak do Praga i 7 novembra zastavila se kod Ruzinja. Te noći gospodin iz Turna spavaše napokon u svom zamku. Rano ujutro skoči iz kreveta i dade osedlati konja. Naredio je da to bude njegova omiljela kobila. Osedlaše je i dovedoše pred kućna vrata. Ali kad je gospodin iz Turna k njoj pristupio, kobila je najednom, kao potsećena, kleknula na prednje noge i spustila glavu kao da moli. A onda je odmah skočila, počela se propinjati i skakati, da je nisu mogli uzdržati. Gospodin iz Turna žalosno se zagledao u svoju kobilu kao da je hteo reći: »I ti me napuštaš?« Ali opet naredi da je ostave u miru. Činilo mu se je

kao da je kobila pogledom molila da danas na nju ne seda. Uzeo je tada bujnoga vranca i kao vetar poleteo gore prema belogorskoj planini. Vojska staleža polako se uređivala. Na vrat na nos postavljali su se topovi i pravili nasipi. Ali toga dana nije ni do čega došlo. Samo Ugri zapališe dole Ruzinj. Trubljenje, uzbuna i pucanje trajalo je celu noć. Gospodin iz Turna ni oka nije stisnuo. Ili je jahao kroz vojsku nadzirući red ili je sedeo u šatoru i razmišljao. Većina zapovednika otišla je još u Prag da se po krčmama ojača za sutrašnji rad. Bila je to tužna, teška noć. Pred zoru dovele su sluge još belca za rezervu, ako bi se konju što god dogodilo, i pripovedali su da je kobila tiha i mirna kao pre. Samo, vele, leži kao kad se odmara a u očima joj tuga. Katkada se po staji razgleda kao da se s njom rastaje i neprestano gleda na vrata. Valjda čeka gospodara.

Prema podnevu zametnu se boj. Ne potraja dugo. Brzo bi dovršen i za Čehe za 300 godina. Kralj Bedrich, jedva što je čuo za rezultat, sede na konja i celom družinom nestane iz Praga — za uvek. Ostavio je zemlju, koja mu se poverila, njenoj sudbini. Pod gospodinom iz Turna ubili su vranca. Posle podne dojadi na izmučenom belcu dole k svojoj kući na užinu iz sudbonosne belogorske planine umoran, pocepan i krvav, srdit, gnevan i besan na kraljevu izdaju i kukavičluk i na nesposobnost svojih drugova. Odmah za njim, kao bura, provalila je carska vojska na Malu Stranu. Dalje nije progonila Turna, jer se zadržala otimanjem i plačkanjem malostranskih kuća. I dovedoše Turnu njegovu milu kobilu. Čim je kod staje ugledala gospodara, odmah je lako i radosno skočila i, tužno zarzayši, položila mu glavu na rame. Gospodar je razumeo. Zagrlji glavu vernoga konja, sakri glavu u njegovu grivu i tužno zaplaka. Kobila nije htela ići u ratnu vrevu gde bi svomu gospodaru malo koristila, ali mu se sada javila dragovoljno i radosno da s njim deli žalosnu sudbinu prognanika i izbeglice.

Iz daleka su se orili već pijani glasovi pljačkaša vojnika, kad je Henrik Mates grof iz Turna zajahao svoga obljubljena konja i kad je poslednji put bacio pogled po svojem praškom sedištu. Poslednji put su se otvorila vrata, poslednji put su zazvonile potkove njegovog konja na dvorištu. Kao vetar izjurio je na cestu i pustio se po njoj s nešto malo slugu i naoružanih ljudi prema Smichovu. Taj je već sav bio isprevrnut. Prošli su kroza nj odmah posle podne Kornisovi Ugri, koji su prvi pobjegli iz bitke na Beloj Gori ne dočekavši niti boja. Sve dalje i dalje večerom i tamnom noću nosio je verni konj svoga gospodara. Odneo ga čak za granicu gde je grof Turn, lišen imetka, pokušao sreću u ratu koji je 30 godina besneo po Evropi. Pao je negde na bojnom polju od iznemoglosti ili od rane a s njime je poginuo i njegov verni konj.

Tvrda srca sebičnjaci
ljubavi ne poznaju,
samo dobri prijatelji
uvek verni ostaju.

(Preveo sa češkoga F. C.)

Po karnevalu...

Ratna sudbina jednog dobrovoljca Čehoslovaka

(Nastavak.)

Rano ujutru ponovno je došao oficir, predao ga bradatim vojniku, koji mu je predao i neke hartije, i Joško je krenuo — u smrt. Nije potrajalo dugo i već je bio na austrijskom konzulatu. Vojnik ga je predao ravno do samog konzula, koji mu je dao zapečaćeno pismo i nešto mu šanuo u uho. Konzul je ustravljen pogledao Joška, zatim je naredio svojem naredniku da ga odvede u prvi kat. Narednik je stupao sprema, za njim Joško, a otraga onaj Bugarin u bojnoj opremi. Prošli su nekoliko hodnika, došli u dvorište i na kraju je narednik pokušao na vrata — »Herein« (Slobodno!) Unišli smo. Neko se je u sobi umivao i na došljake nije obratio nikakovu pažnju. Docnije, pak, kad se je počeo da suši s peškirom i tako se okrenuo prama njima, Joška su mimoišli mravi: prepoznao je svoga poznanika, poručnika Jaroslava Skočdopola.

Poznavao ga je iz zarobljeništva. Kada se je, naime, u proleću razboleo od tifusa odveli su ga u bolnicu, i strpali u neku baraku, u kojoj se je lečio taj isti zarobljenik Skočdopole i još dva Srbijanca. S tima je Joško razgovarao o svojoj nameri da stupi u srpsku vojsku, bio im se je potpuno poverio. Skočdopole je oštro bio nastupio protiv njegovih pogleda, i tako i u Srbi tu imali priliku da vide kako o istoj stvari različito sude dva Čeha. Jednome je u Austriji bilo dobro, beše zadovoljan, i želeo je svojem narodu da Austrija ustraje u boju. Međutim je Joško ažasno mrzeo Austriju.

Joško se je uverio da je svaka reč suvišna pa nije ni pokušavao da ubedi Jaroslava o ispravnosti njegovih pogleda. Kada je zdrav napustio bolnicu, kadikad bi dolazio Jaroslavu u posete, radujući se da će ga jednom iznenaditi u srpskoj uniformi. Ali to nije dočekao. Mi smo međutim otišli iz Niša, a Jaroslav je ostao u bolnici, pošto nije bio u stanju da putuje. Kada su došli Austrijanci odmah su ga uposlili pošto je tu bio nekako upoznat. I tako se je desilo, da ga je Joško zaista iznenadio, ali radost nije bila na njegovoj strani, kako je to on vruće želeo, jer nije dolazio k Jaroslavu kao što dolazi ponosan oficir slavne srpske armade k zarobljeniku, nego kao zarobljenik k običnom oficiru, svome sudiji isledniku i ujedno svedoku. To je zaista bila velika promena, koje su se uplašili obojica.

Joško je osetio da mu se siabo piše, naročito kada je video zloban sijaj iz Jaroslavovih očiju; zbog toga je tražio pomoć: »Na zdar, Jaroslave! Vraćam se iz zarobljeništva. Pri povlačenju sam pobegao, i cbukao srpsku uniformu da me nebi prepoznali.«

Njegove reči nisu obradovale Jaroslava pa mu je izjavio — razume se u nemačkom jeziku — da mora njegovoj ekscelenciji pa da ga malo pričekta. U naglici se je obukao i nestao.

Nisu se vrata dobro ni zatvorila za njim, a u sobu je provalilo sedam mađarskih vojnika: navalili su na Joška, počеше da ga biju, i kidali su mu srpsku uniformu. Na posledku srušise ga na zemlju. Kad je pao na zemlju tako su ga udarali nogama da je izgubio svest. Uz to su ga psovali i vikali na nj kao da pobesneše. Jedan užasani udarac nogom probudio ga je iz nesvesti. Digli su ga na noge, ruke mu vezali na leđa, te ga kao divljaci terahu pred sobom niz stepenice. Vodili su ga na preslušavanje k princu Windischgrätzu. Tu je već čekao i Jaroslav, koji se je pobedonosno smešio.

Windischgrätz je navalio na Joška i tako ga surovo opsovao, da bi neko teško izmislio surovije psovke. Najgore je bilo to, što je Joška nazvao kukavicom, pošto da se sada boji priznati, da je služio u srpskoj vojsci samo da se na taj način izvuče iz škripca.

Joško je hteo da pobesni od jada: teškom se je mukom uzdržao, jer bi inače iz svega glasa viknuo da nije kukaviča, da se ničega ne stidi i ne taji,

da je bio u srpskoj vojsci. Ali pamet je pobedila. Joško je ćutao. Kome bi koristilo ako bi kazao istinu? Sebe bi uništio, Srbima nebi koristio. A ako taji, moguće da se ipak nade neki izlaz spasenja.

Kada se je princ dosta naderao, naredio je poručniku da stvar ispita i zapiše; uz to je primetio da on zaista nije sudija, ali da će se postarati da Joškova trupina zgnjije u toj ciganskoj zemlji. Poručnik ga je zamolio za cigaretu, da bi lakše završio posao, i ostao je sa Joškom na samo.

U sobi je bila takova tišina, da se je mogao čuti džepni časovnik. Obijeci je bilo teško. Jaroslav je sedeo za stolom, pušio, u desnoj ruci držao pero, umočio ga, ali ruka mu se je ukočila na beloj čistoj hartiji. Pred njime je stajao Joško i opazio ga je. Iza dugog ćutanja Jaroslav je digao glavu i pogledao Joška. Njihovi su se pogledi našli, sreli, Jaroslav je podlegao, obesio je glavu. Nadošao je zgodan trenutak i Joško je pokušao da ga smekša: »Jaroslave, seti se!«

Više nije trebalo. Jaroslav je već davno bio doznao od Joška kako je došao u Srbiju, znao je za njegovu nameru, i dobro je znao tko stoji pred njime. Ali ipak žao mu ga je bilo, kada ga je video tako utučena, pošto su ga Madžari bili tako nabili da se je jedva držao na nogama. Razumeo je dobro. Ali nije progovorio. Počeo je pisati. Ništa nije pitao, jer njemu to nije ni trebalo. Pisao je i pisao, sve što mu je bilo iz ranijega poznato i što mu je Joško u svoje vreme bio ispričao. Kada je završio, primetio je samo, da inače ne zna kako je došao do srpske uniforme, ali da je sigurno bio u srpskoj vojsci kao komita.

Kada su bili gotovi, unišao je u sobu Windischgrätz u društvu sa nekim pruskim plemićem, koji je također bio oficir, pokazao mu žrtvu, te naredio da se akt pročita; Jošku su odvezali ruke da bi se mogao potpisati. Zatim su mu ponovno zavezali ruke. Princ ga je upozorio da se pristojno ponaša pa je naredio da ga odvedu u malu sobicu u prvom katu. Tu su ga držali tri dana. Uza nj je stalno bio vojnik. Za to vreme dva su mu puta doneli malo kukuruzne kaše. Treći dan došao je neki kapral sa dva vojnika, pregledao mu lisice, naredio mu da se digne i pode.

Joška nije ništa pitao. Ta videće se što će da bude. No, brzo je video. Odveli su ga izvan varoši. Uz put su sretili ustravljenе žene i decu, koji su po svojoj prilici begali pred strašnom nesrećom. Sretili su austrisku vojsku, pešake i druge. Ovi su se derali na to malo društvo, što da uopće vode tog čoveka sa sobom, rade neka ga streljaju, ili neka im ga dadu njima da se s njime malo pozabave. Srbijanac da i ne zaslužuje drugo nego — smrt. Vojnici su ćutali, nisu odgovarali niti su se svadali: znali su da taj čovek zaista stupa u smrt, zbog toga ni njima nije bilo do šale. Joško je sudio po njihovom tužnom raspoloženju zaključivao da će ga po svojoj prilici tu negde, izvan varoši, streljati, naročito kada su skrenuli sa ceste i stupali preko vojničkog vežbališta. Sa očima je tražio mesto koje bi kapralu moglo izgledati kao zgodno da ga tu postavi, zaveže mu oči, ili da ga bez ikakvih obzira ustrelji kao štene.

Kapral je najednom zastao, pridružio se svojoj žrtvi i spustio se s njim u razgovor. Dodijalo mu je bilo ćutanje i zaželeo je da razgovara. Reče, da im je inače zabranjeno razgovarati s njim, ali Bože moj, čovek misli kako bi bilo ako bi se nešto slična i njemu desilo. Svi pratioci bili su šumavski Nemci. Vode ga u Jagodinu. Princ je naredio da Joška moraju strogo nadzirati i da ga mogu odmah ustreliti ako bi im se suprostavio. Zbog toga vode ga toliki, da pa se izmenjuju po danu i po noći, i tako ga čuvaju da im ne pobegne. Ali šta da se radi, čovek nije bez srca. »Kada budemo malo dalje razvezaćemo vam ruke, ali treba da pazite: ako nekoga sretnemo morate ruke staviti na leđa, da nebi nešto opazio, — jer na oko vi morate stalno biti zavezanih ruku.«

(Nastaviće se.)

Pavel Medič, Ljubljana:

Perorisba

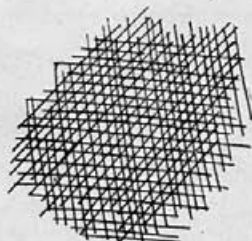
Perorisba dela začetnikom dosti težav, ker ne dopušča poprav kakor n. pr. risba s svinčnikom, s kredo in z oglom. Čeprav lahko poprej skiciraš risbo s svinčnikom na papir, vendar zahteva te vrste tehnika mnogo sigurnosti v uporabi peresa, mirno roko in pravilno izbiro primernih črt.

sl. 1

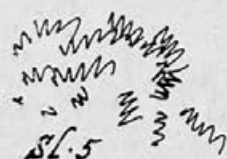
sl. 2

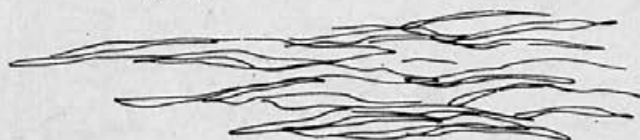
sl. 3

sl. 4

sl. 5

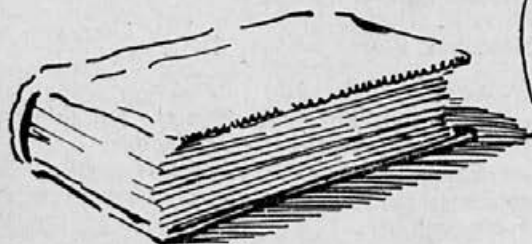
sl. 6

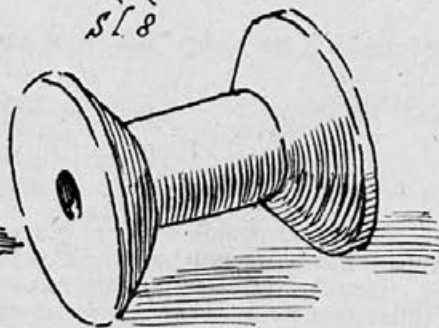
sl. 7

sl. 8

sl. 9

sl. 10

Riše se perorisba s tušem. Črnilo ni dobro uporabno, ker se zalivajo črte. Perorisbe lahko izdelujemo s posebnimi malimi, finimi peresi za perorisbe, ali pa z navadnimi pisalnimi peresi. Za začetnika je priporočljivejše navadno pero, ker dela z njim krepkejše in pogumnejše poteze kot pa z malimi peresi, ki lahko zapeljejo začetnika v samo igračkanje s črtami. Perorisbe z gostimi, tankimi črtami delajo moten vtis; v perorisbi pa učinkujejo le močni kontrasti (nasprotja) med svetlobo in senco. Uporablaj vedno čisto pero.

Za perorisbe je boljši gladek in ne dlakast papir. Dlačice bi se nabirale pod peresom in mazale črte.

Nekatere vrste črt kažejo slike od 1—6; to so enakomerne, klinaste, križajoče se, vijugaste, zobčaste in prelivajoče se črte. Primer za križajoče se enakomerne črte kaže sl. 12. Če rišeš ravne črte prehitro, se delajo na koncu črte kaveljci. Klinaste črte se s pridom uporabljajo zlasti pri okroglih predmetih (sl. 10). Vijugaste črte so posebno primerne za listnato, zobčaste pa za iglasto drevje (sl. 7. in 8.). Prelivajoče se črte so posebno uporabne za oblake, za hrapava drevesna debela itd. Na sl. 11. vidimo oblake iz prelivajočih se črt.

Kadar se lotiš kateregakoli predmeta, dobro premisli, katera vrsta črt bo najbolj prikladna in najbolj ponazorila predmet. Nikar ne obupaj po prvih poskusih, kajti zadovoljive uspehe dosežeš le z delom in v vajo.

Miroslav Novak, (Sokolské besedy):

Samoobrana

(Nastavak.)

V. i VI.

Mnogi protivnik običava da udari šakom po glavi odozgo. Taj udarac napadnutoga omami i predaje ga na milost i nemilost napadaču.

Također i od toga napadaja možemo se obraniti udarcima, zamahom i udarcima noge. Takav napadaj možemo preprečiti snažnim udarcem ruba maloga prsta ruke u donji lakat protivnika.

Od poznatih zahvata poslužujemo se prelomom lakta preko ramena, dizanjem trbušnih i zaručnim te konačnim bacanjem na zemlju.

Pa također možemo da se obranimo i na drugi način. Ako nas protivnik napadne desnicom, onda svojom desnicom napravimo luk pred telom na levo. Nadlakticom zahvatimo protivnika za nadlakticu i odbijemo napadaj na stranu. Desnom rukom zahvatimo protivnika oko vrata (ali ne sme biti mnogo viši od nas) te napravimo ispad desnom nogom za njegov hrbat. Sa zaokretom na levo i s pretklonom dignemo protivnika sa zemlje te ga s premetom bacimo na zemlju. Zahvat oko vrata ne puštamo također ni tada, kada već protivnik padne na zemlju potrbuške. Tada sednemo na nj, čime još jače pojačamo pritisak. Na zemlji se dobro opremo desnom nogom, okrenemo se na levo te gušeći vučemo protivnika za njegovu glavu za sobom.

Pri vežbanju ne smemo zahvatiti laktom samo protivnikov vrat, jer bi ga tako mogli povrediti. Zato rade desnicom zgrabimo levu protivnikovu podlakticu, ili pak, ako vežbamo, obratno: levicom njegovu desnu podlakticu. —

Ako pravodobno nazremo protivnikovu nameru, skočimo na nj i zgrabimo desnom rukom njegov lakat odozgo i levom rukom njegovu pest s vanjske strane. Zahvat mora da bude izveden dokle još ima zgrčenu ruku. Nato pritiskamo desnicom prema gore i levom rukom vučemo na levo i prema dole. Tako protivnika okrenemo i položimo ga potrbuške na zemlju. Jednom nogom mu pokleknemo na stražnji deo tela i zgrčenu ruku vučemo prema gore.

Ako opazimo da protivnik ima pri napadaju desnu nogu spređa, sprečićemo njegov napadaj desnicom, n. pr. udarcem ruba maloga prsta ruke nad lakat i otiskoćemo na levu stranu. Njegovu desnu nogu poduhvatimo svojom desnom nogom. Protivnik pada obično na trbuh. Desnu nogu ne položimo na zemlju, već njome prejašimo preko protivnika te mu se sednemo na hrbat. Pri tome držimo desnu nogu ispruženu napred, levu pak otraga zgrčimo. Zatim obim rukama zgrabimo protivnikovu bradu i svoju podlakticu upremo o njegovo rame. Bradu pritismo prema gore, a rame dole. Silno napinjanje glave prisili protivnika da se pređa.

Napadaj šakom u glavu daje nam priliku da ga zahvatom za rame bacimo nauznak na zemlju; taj zahvat već znamo. Napadaj odbijemo jednom ili drugom rukom (svejedno kojom) i skočimo protivniku za leđa. Protivnika zgrabimo za ramena i primoramo ga na zemlju. Na zemlji pak ne puštamo protivnika daleko od sebe, pokleknemo blizu njega, prsima ležemo na njegovu glavu i snažno mu je pritiskamo napred. Rukama držimo ga za ramena, da se ne može dignuti.

Najčešći i najobičniji napadaj je zaušnica. Dosta su joj slični i razni udarci, koji su usmereni proti glavi. Obrane su slične. Treba pak dobro paziti, kako se protivnik vlada; da li namerava udariti pruženim laktom i otvorenom pesnicom, ili pak stisnutom pesnicom i zgrčenim laktom.

Obrane već poznamo. Trebamo uzeti u obzir, da udarci rubom ruke mogu biti veoma snažni i stoga moramo nastojati da im se ugnemo. Zaušnice pak možemo lako preprečiti.

Ako protivnik napada, napadaj možemo preprečiti na taj način, da ga udarimo rubom maloga prsta desne ruke u podlakticu, a desnicom mu ujednom zadamo udarac tamo, gde nije obranjen.

Ako napadaj ne mislimo da odbijemo, možemo mu se ugnuti pretklonom i osim toga još zadamo protivniku udarac desnicom u trbuh.

Vrlo dobra obrana su također i udarci nogom, i to izvana ili pak prema unutra — u bok ili u trbuh. Tu nam za napadaj ne treba premišljati, jer se udarcem nogom od protivnika odalečimo i on ne može da nas dohvati rukom.

Ko ima bistar pogled, može da se također posluži i sledećim protunapadajem: neposredno pre nego nam protivnik da zaušnicu, udarimo ga vrškom levice u čeljust. Pri udarcu moramo levo rame nešto podignuti, da njime zaštitimo obraz; dalje, moramo se okrenuti na levu stranu i otskočiti

na desno. Protivnikov napadaj zaustaviće se na ruci onoga, koji se brani, a koji ju pritisne k vlastitom licu. Time se učinak obrane još i pojača.

Ako pravodobno uočimo nameru protivnikovu, da nas kani napasti, priskočimo naglo k njemu i udarimo ga čelom u nos. Ako nas pri tome nadlakticom udari u glavu, to nam ne može škoditi.

Također i pretklonom možemo da se ugnemo napadaju. Protivnikova ruka zamahne nad našom glavom, ali nas ne pogodi. Nato se naglo približimo i glavom udarimo protivnika u trbuh ili u bok.

Katkada izvede protivnik napadaj tako silno, da se, ako nas ne pogodi i zamahne nad glavom, od zamaha preobrne i pokaže nam leđa. Tada ga ili zgrabimo za rame te ga povučemo naznak pa mu prsima pritisnemo glavu na zemlju, ili ga pak zgrabimo za pas te ga dignemo. Kada ga povalimo na zemlju, zahvatimo mu laktom vrat te ga na zemlji davimo.

Također i bočni dizaj sa zahvatom oko pasa, na zemlji pak natezanje ruke nad podmetnutim stegnom dobra je obrana protiv zaušnica, ako nam je napadaj uspeo da odbijemo rubom maloga prsta ruke.

Ostale obrane protiv udaraca nemaju tolikog učinka.

Po karnevalu nestalo je maska...

Kralj Matjaž

Mladinska pravljica igra v treh dejanjih

O S E B E:

Brambič, učitelj.

Gabron, begunski trgovec.

Milan, njegov sin.

Borkovič, sokolski telovadec.

Ciril, begunski pastir.

Kralj Matjaž.

Vratar, dve vili, dva škrate, pes Čuvaj.

Vaški šolarji in šolarice deloma v navadnih kmetiških oblekah in deloma v sokolskih krojih.

Godi se v večji slovenski župnijski vasi v povojni dobi.

Prvo dejanje.

Nizek zelen holm za vasjo. V sredini spredaj nekaj grmovja. Na desni in levi kako posamezno drevo. V ozadju podeželska pokrajina. Noč. Izza kulis na desni žari svetloba kresnega ognja. Tudi v daljavi v ozadju se vidi nekaj posameznih kresov.

Prvi prizor.

Gabron, Milan.

Ko se dvigne zagrnjalo, zadoni od desne pesem, ki jo poje vaška šolska mlada:

Nocoj lep kresni je večer,
kresovi spet goré
po naših holmih in vsakter
pogledat rad jih gre.

Okoli tega kresa zdaj
smo zbrani tudi mi,
da počastimo običaj
iz davno prošlih dni.

Juhu — juhu, juhu — juhu;
juhu, juhu — hu — hu!

Gabron, Milan (prideta od desne zadaj in postojita sredi odra bolj na levi).

Milan: Ta pesem je nova. Zložil jo je naš učitelj nalašč za današnji kresni večer.

Gabron (se začudi): A tako? Jaz sem pa mislil, da je to kaka stara pesem, ker se mi je zazdela že znana.

Milan: Napev je seveda znan, ker je posnet po neki drugi pesmi, menda po tisti o kukavici.

Gabron: A tak mojster je naš učitelj, da tudi pesmi zлага!

Milan: On je povabil iz bližnjega trga k našemu kresu tudi močnega fanta, ki je nosil svojega konjiča okrog ognja, da je nam s tem pokazal svojo moč.

Gabron: Ta telesna moč našega tako mladega človeka je res nekaj izrednega, nekaj jako redkega!

Milan: Kakor je učitelj povedal, je fant marljiv sokolski telovadec. Ali so vsi Sokoli tako močni?

Gabron: So pač krepki in močni, zlasti oni, ki pridno telovadijo; ali ta si je svojo nenavadno moč najbrž pridobil še posebe na kakšen izreden svojevrsten način.

Milan: Tudi jaz bi rad postal Sokol. Zakaj niso že tudi tukaj ustanovili sokolskega društva?

Gabron: Če se to še ni zgodilo, se pa mora zgoditi že v kratkem. Zdaj pa pogledjva kresove še na tej strani! (Pokaže z roko v ozadje na levi.) Glej, tu po naših bližnjih holmih in gričih miglja mnogo večjih in manjših kresov, a tamkaj prav zadaj so vse pokrajinske višave kar temne!

Milan: A zakaj so temne?

Gabron: Ker je tam žalost in žalost je vedno temna. Pred vojno je bilo pa tudi tam drugače. Po vseh zemeljskih višinah okrog vasi in mest so goreli kresovi in naši veseli mladi ljudje so poleg njih glasno prepevali in streljali, da so se ti glasovi razlegali po vsej pokrajini. Tam sem jaz doma in tudi ti si se tam rodil. Toda bil si še majhen, bilo ti je šele poldrugo leto, ko smo morali zapustiti stari dom in bežati semkaj pred hudobnimi narodnimi sovražniki, ki so dobili oblast nad ono našo pokrajino.

Milan: Jaz pa prav nič ne vem, da sem kdaj res živel tam.

Gabron: To se razume, da ne moreš vedeti tega, ker si bil takrat še tako majhen otroček. Zato se tudi ne spominjaš svojega nesrečnega brata Davorina, ki te je tako rad pestoval in je hodil že v višjo srednjo šolo v bližnjem mestu, a naši sovražniki so ga zaprli in potem ustrelili.

Milan: Moj Bog! Zakaj so pa to storili?

Gabron: Ker je dijak iskreno in zvesto ljubil svoj dom, svoj narod in njegov jezik, a pošteno črtil vse izdajalce in zatiralce.

Milan: Gorje! Ali več ne bivamo med krščanskimi Evropci?!

Gabron: Res, nikjer bi se nam ne moglo goditi slabše!

Milan: O, Sokoli, Sokoli, pridite skoraj tudi v našo vas!

Gabron: Da, da! Res je potrebno, da pridejo in nauče tudi nas ljubiti in braniti, kar je naše in mora biti naše!

Drugi prizor.

Prejšnji in Brambič.

Brambič (stopi od desne k Gabronu in Milanu in ju ogovori): Dober večer! No, kaj pa vidva, moja draga sovaščana, tukaj počenjata tako sama? Ali bi morda rada odkrila kako prirodno skrivnost kresnega večera?

Gabron: Ne, gospod učitelj, na to nocojšnjo posebnost nisva mislila. Gledala sva na temno in žalostno pokrajino na oni strani in se pogovarjala o takih stvareh. Kakor veste, je tam najin rojstni kraj, ki ga ne bova nikdar pozabila.

Brambič: Da, znano mi je to in hudo me boli vajina nesreča kakor tudi nesrečna usoda vseh naših pokrajin pod kruto tujčevo peto. Toda kaj naj mi tukaj storimo v obrambo in pomoč?

Gabron: Midva sva si pravkar glasno priznala prepričanje, da je potrebno čimprej ustanoviti novo sokolsko društvo tudi v naši vasi.

Brambič: Hahaha! To je pa jako imenitno in pomembno, da sta se spomnila na kaj takega vprav nocoj, ko sem jaz začel tukaj delati za ustanovitev našega sokolskega društva in sem povabil h kresu najmočnejšega sokolskega telovadca Borkoviča iz bližnjega trga, da navduši tukajšnjo mladino za Sokolstvo.

Gabron: In to se mu je gotovo posrečilo. Saj je prav on s svojo čudovito telovadbo s konjičem tudi v najinih sreih zbudil željo po sokolskem društvu. Ali je zdaj še pri kresu s svojim konjičem?

Brambič: Še, toda brez konjiča. Tega je odgnal za nekaj ur v hlev svojega gospodarja pastirček Ciril, ki je tudi begunski deček in služi pri posestniku Travnarju. Vrnimo se zdaj h kresu in se tam kaj več vsi skupaj pogovorimo o našem bodočem sokolskem društvu!

Milan: Juhuhu! Kmalu bomo imeli Sokole in Sokolice! Tudi jaz bom nosil čepico s sokolskim peresom in rdečo srajco med njimi! Juhuhu, kako bo to lepo! Zdaj pa kar brž nazaj k ognju na delo, ki pripravi pot Sokolu v naš kraj!

Vsi trije (se obrnejo in odidejo na desno h kresu, kjer zavriskajo še drugi in počijo trije strelji, potem pa se zaslišijo strelji in vriski tudi od drugih kresov po okolici).

(Dalje)

Naši pesnici

Orlić Pavle, Sinj:

Herojima Jugoslavije

Tvome pristupam hramu, Jugoslavijo, sviju nas majko,
Na večnim delima sazdanom, tvojih neimara heroja;
Kakova sad se kazuješ, mojim očima smrtnim,
U jedinstvu slobodna velika, složna jaka,
A pred očima mojim bježe stoljeća tmurna!
Te drhtećom rukom prebirem vilinje nježne strune,
I pjevam gdje se pobjede novih dižu oltari,
tvoje ljepote i čara!

Znam vilo, ti si nekada, Milošu prostrijelila grlo
Kad se junak drznuo da takmi u pjesmi s tobom.
Al opet na pretnju Marka, zacijelila mu rane
Mekim travam gorskim, u samilosti, vilo;
Ti nećeš zavidjet starcu što sad u sutonu žića,
Pjeva mladu pjesmu Sokola — Obilića,
Pozdravljam borbe pradavne i razdoblja tmurna,
Kad, obasjani vjerom, kao na g'oleti biljka,
Zagrijana suncem, mi digosmo se, hrabro
Predzidje hrišćanstva, prot Turske najezde silne:
Ne bjesmo ni tad varvari već uljudjeni duhom
Ćirila i Metoda i Svetitelja Save
Prvih naših heroja i lučonoša davnih,
Pozdravljam luče svjetilje, zadužbine stare,
Krunu Dušana i Tvrtka što još blistaju i žare!
Al pjevam vremena nova našeg uspona i slave!
Vjekovi su usjekli u naše hridi lomne,
U naše klance i prodore, tragove borbe ljute,
Naših napora krvavih, pobjeda veličajnih.
A iz tih divnih žrtava nikoše naši heroji!
Ovo su etape sjajne što naš preporod bilježe;
U mrkim crnim štecima, potrpanim gomilam,
Gdje trunu kosti viteza, a iz tih svetih kostiju,
Kad sve je u krvi ogrezlo, Jugoslavija je iskrsla!

Davno su njeni izvori, kroz našu zemlju protekli
Srca junaka oplodili naših velikih heroja!
Gundulić, Kačić, Križanić, Martić Pucić, Sterija
Dositej, Njeguš, Strosmajer, Prerad i Mažuranić
Svi su ti naši heroji za tobom majko čeznuli!
Knez Mihajlo, Rački, Jakšić i Radičević
Slavuji naše Dubrave, i plemeniti Iliri!
Kô b'jelih goluba jate, što jedan drugom priljeću
Kao zlatnih pčelica roj, što na rad se okupljaju!
Tako su ovi duhovi tvojemu hramu stizali,
I u njemu prinosili, svoje božanske darove!
Jer mi, pleme pastira, postali smo divovi,
U borbam krutim otvrdli, u nedaćama ojačali,
I gdje nekada padosmo, na nov smo život uskršli!
Sve brojniji i složniji i u jedinstvu jači,
Nitko nas više nesmije da podčinja i tlači
Jer taj bi osjetio, Markove topuze udar!
Mi smo pleme divova u vječnim borbam otvrdli,

Gojkovica nas hranila, uzidana u kamenu!
Od Kosovskih božura do ruža s Kumanova
Nisu daleko puti, al su trajali vjekove,
I u tim vjekovima naša su polja procvala!
Naša su brda obrasla i gore su prolustale,
I duše progovorile, a srca se prekalila,
I sve su suze istekle, samo je ljubav ostala,
A iz te silne ljubavi: Jugoslavija je iskrsla!

Da što je sjajna plejada naših Ilira pjevala
Već ljubav i slobodu velike složne domaje!
Od Gaja pak do Vraza, od Štosa pak do Šenoe!
Al su od sviju najveći dve Vladike dva simbola
Josip Juraj Strossmayer, Petar Njeguš s Cetinja,
Oba sveštena lika oba Slavenski proroci,
Jedan sabljom i pjesmom, drugi riječju božanskom!
U templu usred Đakova za sreću Jugoslavije!
I u onom sred Zagreba što no svijet zadivljuje!
Bliska im vjera pradedska još bliža srca junačka;
Rimu i Beču prkoseć složne si ruke stiskaju
Preko sve Jugoslavije i plavog mora Jadranskog,
Iz plemenitog Zagreba do povrh gordog Lovćena,
Sa sniježnoga Triglava do bratskoga Beograda.
Svud gdje Slovenstvu sveti se tamjan u nebo uzdiže
i gdje sloboda caruje!

Gustav Strniša, Ljubljana:

Mi Sokoliči...

V naših srcih je silno kipenje,
divno kipenje — mlado življenje,
iz njega poraja se moć in pogum!
V naših glavah sta vedrost, razum,
daleč nas vodi ponosno stremljenje,
srca drhtenje!

Sila nas dviga v brezkončne daljave,
pod nami izginjajo sivi mrakovi,
nad nami žarijo nebeške višave,
gledamo zarje svobodnih poljan,
že so pozabljeni suženjski dnovi,
Sokol ponosno se dviga na plan!

Naše duše so vesele in zdrave,
v sončni prirodi krepimo telo,
dvigamo daleč se v sinje višave
k zarji, ki trosi nam rože z neba,
vriskamo, pojemo pesem glasno,
vsa se priroda nam v soncu smehlja!

V naših srcih je silno kipenje,
v naših srcih sta moć in pogum!
Čutimo: klije v nas mlado brstenje,
čutimo: raste v nas volja, razum!
Mi Sokoliči hitimo v življenje,
nosimo v dušah pomladno vstajenje!

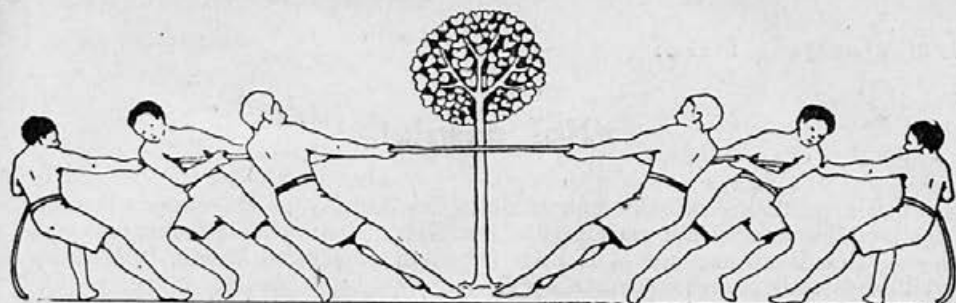
Miljko Jeftimijades, Beograd:

Ne diraj u naše!

*Kad vidimo brata da strada
i u bolu grca i plače,
ah, reci, reci, zašto tada
srce naše zakuca jače?*

*Ruka nam tada sama hita
ka maču, koga čvrsto hvata,
a pogled strelja, traži, pita:
»Ko nam to vreda dobrog brata?«*

*Tirane kleti, miran budi,
kad nas već takve Gospod stvori!
— Mi smo u miru valjani ljudi,
u ratu i od risa gori!*

Radovi našeg naraštaja

Selo naraštaja u Karlovcu

Sokolski muški naraštajski prednjački zbor u Karlovcu, priredio je u nedelju dne 31 januara o. g. u prisustvu velikog broja omladinaca, vlastitom pobudom naraštajsko selo, koje je iznad svakog očekivanja vanredno uspelo. Obzirom na taj uspeh, možemo se nadati, da će i sve druge priredbe koje su istodobno zaključene, i koje se imaju obdržavati, — isto tako dobro uspeti.

Sama ideja našega naraštaja vredna je pohvale ne samo s materijalnog gledišta, koje je doprinelo k poboljšanju putničkog fonda za jubilarni slet u Pragu, nego i prosvetno. To dokazuje i birani program koji se je sastajao iz raznovrsnih tačaka.

U uvodnoj reči prosvetar brat prof. Sablić odao je počast našim neumrlim velikanama Sv. Savi i biskupu Štrosmajeru, u ideji Sokolstva, — istaknuvši da je Sv. Sava bio za srpstvo ono, što je Štrosmajer bio za hrvatstvo, a kako su imali jedinstveni cilj ujedinjenje svekolikog jugoslovenskog naroda, to su se njihove ideje stopile u jednu iz čega je nastalo današnje naše ujedinjenje.

Iza toga brat Mahnik Vojko održao je kratki pomen u slavu naših velikana Sv. Save i biskupa Štrosmajera osvrćući se na njihov život i rad. Završava svoj pomen sledećim rečima: Vekovi će prohujati preko blagoslovljenih jugoslovenskih poljana i sva današnja pokoljenja saći će u grob neumitne povesnice i brižno će čuvati i negovati spomen na velikane našega naroda, koji su knjigom i rečju vodili borbu zanosom pesnika, pronicavošću i smelošću junaka za civilizaciju, slobodu i ujedinjenje našega jugoslovenskog naroda.

Naraštajci Sablić Ljubo i Grundam Rudo izveli su svoje deklamacije obzirom na njihov obilni sadržaj skladno, lepo i slobodno. — Praške proste vežbe uvežbane su precizno, a isto tako i izvedene po čemu se najbolje vidi sposobnost kako vođa tako i vežbača. — Kvartet naših mladih svirača izveo je svoj program odlično i muzički doterano. Moglo bi se reći skoro umetnički te su postigli zameran uspeh i pobrali spontani aplauz.

Vežba muškoga naraštaja u slici »Mladi mornar« izvedena je skladno, a kad je nad izvedenom piramidom razvijena naša narodna trobojka, s natpisom »Čuvajmo naše more« sledio je frenetičan aplauz.

Skupine na konju naraštajki i vežbe na ručama naraštajaca, dale su nešto nova, pa su velikim interesom praćene a pohvala istaknuta je bila u aplauzu. Nakon toga sledila je vesela igranka u kojoj su sudelovali svi bez razlike posetioci i u kojoj su našli svi ugodnu zabavu.

Naši naraštajci vežbaju međutim marljivo dalje za dođući nastup, koji će opet doneti mnoga ugodna iznenađenja.

Naš pešizlet

Prišla je težko pričakovana nedelja, za katero je bil napovedan tajni izlet moškega naraščaja našega društva. Ker so pa načela izletnikov taka, da se z dežnikom nad glavo ne hodi na izlete, smo ostali doma. Nič hudega! Saj bo čez sedem dni že druga nedelja.

V soboto je bilo lepo in kar veselili smo se, da nam je vreme tako naklonjeno. Pa joj! Drugi dan zjutraj je začelo deževati in padalo je do večera. Bili smo užaljeni. Enkrat se že potrpi, ampak zdaj nas je vreme že drugič potegnilo! Kaj smo hoteli! Ker smo videli, da s tajnim izletom vreme nikakor ni zadovoljno, smo se odločili, da ga preložimo na prihodnje leto in pojdemo drugo nedeljo vsi skupaj skozi Št. Vid, Tacen, čez Rašico, na Črnuče in nato domov.

Popoldne ob eni smo se zbrali pred našim novim sokolskim domom, ki nas bo kmalu sprejel pod svojo streho. Vsi že komaj čakamo tega trenutka, ker je v sedanji telovadnici res umetnost dati šestdesetim naraščajnikom možnost, da se natelovadijo.

Torej ob eni smo se zbrali pred domom! Trideset nas je bilo. S seboj smo imeli dve kitari, brač in orglice.

V četverstopih smo šli do železniške proge, ki pelje na Gorenjsko, nato pa smo se razvrstili okrog godbe in šli ob progi do glavne ceste, ki drži v Tacen. Nekaj časa nas je sicer zeblo, vendar smo se kmalu ogreli — celo preveč! Nas »muzikante« je zeblo predvsem v roke, ki so skoraj otrpnile ter strdele. Zato je bila tudi godba vedno »trša«. Ljudje so nas začudeno gledali; saj črede takih »backov« ni videti vsak dan. Šli smo čez Savo in zavili proti hribu. Razpršili smo se in se zapodili navkreber. Tla so bila pokrita s suhim odpalim listjem, po katerem se prav lahko hodi: en korak naprej, tri metre po vseh štirih nazaj. Prijemali smo se za gola debela, ki so nam omogočala hitrejše vzpenjanje. Zavili smo na desno in prečkali hrib v tej smeri ter prišli do nekega studenčka, ki smo ga morali preskočiti, če smo hoteli nadaljevati pot. S krepkim zaletom je že šlo. Kraj krog njega je bil močviren in morali smo se odgnati precej pred njim, če nismo hoteli ostati v blatu. Neki mlajši bratec se je bal, da ne bi stopil v močvirje, zato se je odrinil precej prej, preden se mu je bilo treba. Posledica: Skočil je točno v vodo. Pa to mu še ni bilo dovolj. Še z rokama je moral poskusiti, če je voda res mrzla, ker ni verjel vodi v čevljih. Nič hudega; bo še malo zrasel. Ko smo prišli više v hrib, se spomni br. vaditelj, da bi bilo dobro zakuriti; naroči nam, naj prinesemo suhih vej. Grmada je bila naglo postavljena. Šele ko je bilo vse pripravljeno, smo žalostni ugotovili, da je bil naš trud zaman. Br. vodnik ne kadi, naraščajniki tudi ne — vžigalic nismo imeli. Pustili smo drva kot smo jih zložili in šli dalje. Prizadet je bil seveda najbolj mokri bratec, ki se je posebno veselil ognja.

Začelo se je polagoma mračiti.

Črnuški vrh.

Br. vodnik skliče na cesti zbor, formira trostope in nas popelje, razen treh zadnjih, dalje. Tako jih izgublja, ter pripravlja štafeto, dokler ne pridejo prvi trije do črnuškega mostu. S svojim močnim glasom zavpije, znak, da prvi trije, ki so na vrhu, lahko startajo. Že prej smo si ulomili tri palice za predaje. To je šlo po klancu! Nekateri v težkih suknjah, drugi z okovanimi čevlji, tretji z instrumenti... take štafete ne vidite na sportnih prireditvah. Cilj je bil pri mostu. Počakali smo tiste, ki so tekli svojo proggo bolj v začetku, in odšli nato skupaj ob kamniški progi proti domu.

V Šiški smo se razšli vsak na svojo stran, sicer utrujeni, vendar duševno osveženi in veseli, da smo popoldne tako koristno in prijetno izrabili.

Moj oče

Samo nekaj zabrisanih, medlih slik na očeta hranim v duši. Ne morem si niti malo predstavljati, kakšen je bil, samo po pripovedovanju matere in drugih ljudi sem si ustvaril njegovo podobo. Spominjam se samo, da sem nekoč, ko sem bil še majhen, pri igranju vrgel svoj edini, obnošeni klobuček na visoko drevo. Klobuk se je zamešal med veje in nisem mogel do njega. Hudo sem se prestrašil. Kaj bo rekel oče! Zbežal sem v gozd za hišo in se skrili v grmovje. Tam sem čepel do večera, tresoč se po vsem životu. Nisem si upal pred očeta. Šele pozno zvečer me je našla mati, ko je v strahu pretaknila že vso vas, ker me ni bilo domov. Obljubila mi je, da ne bom tepen, in me odpeljala v hišo k večerji. Oče mi ni rekel ničesar, svoj klobuk pa sem našel na klopi za mizo.

Kmalu po tem dogodku je oče odšel. V vojno, je dejala mati. Gledal sem solzne obraze, nisem vedel, zakaj jokajo, pa so se še meni udrle solze.

Očeta dolgo ni bilo. Mati je mnogo prejkala. Jesti nismo imeli kaj in večkrat sem čul mater, ko nas je tolažila, da pride oče domov in bo zopet vse dobro. — Ni ga bilo. Vojna je minila, začel sem hoditi v šolo. Še sedaj se živo spominjam, kako je bilo, ko je nastala Jugoslavija. Vsi otroci smo šli k maši in vsak je dobil majhno zastavo. Ko smo se vračali v sprevedu v šolo, smo veselo kričali, mahajoč z zastavicami. Živela Jugoslavija! Na trgu pred šolo je bilo polno ljudi. Nekdo je stopil na visok oder in govoril dolgo o Jugoslaviji, o svobodi, da je sedaj konec vojne in da pridejo vsi vojaki domov. Ves vesel sem tekkel z zastavico domov in jo skrbno spravil, rekoč, da jo bom pokazal očetu, ki se gotovo kmalu vrne, kajti vedel sem, da je sedaj vojne konec. Dolgo sem čuval zastavico in čakal očeta. Ni ga bilo. Skoro vsi drugi so se vrnili, samo o očetu nismo zvedeli ničesar. Mati je dolgo upala, ker so pravili drugi, da je dosti vojakov ujetih in da bodo skoraj izpuščeni. Polagoma pa je ugasnilo še to zadnje upanje in tudi spomin na očeta je začel bledeti. Zastavico sem še dolgo hranil, dokler se ni nekoč izgubila in je nisem več našel.

Leta so tekla, rastle sem in zvedel marsikaj, česar prej nisem razumel. Začel sem spoznavati vse materino trpljenje in bol, ko je morala sama skrbeti za nas. Nadomestovati nam je morala očeta, ki smo ga izgubili, ko ga nismo še dobro poznali. Še dolgo smo vsak večer otroci z materjo molili zanj, ne da bi vedeli za kraj, kjer počiva.

Zadnjič sem brskal med pozabljenimi listinami in pismi. V rokah mi je ostala stara, obledela dopisnica, pisana s svinčnikom, da sem komaj razbral pisavo. Spoznal sem težke, okorne materine črke. Pisala je očetu. Bolj uganil kakor razbral sem, da ga lepo pozdravlja... da je jako žalostno doma, vsi komaj čakamo njegove vrnitve... »Otroci so zdravi in tudi tebi želim, da bi ti Bog dal zdravje, da bi srečno prišel domov.« — Na drugi strani pod naslovom pa je bilo debelo tiskano v nemškem jeziku: Nazaj. Nepoznan!

Dolgo sem strmel v ta obledeli kos papirja, pred očmi so mi vstajale žalostne slike, videl in razumel sem vse, kar mi je ostalo v spominu tajnega in nerazumljivega, v tistem hipu sem občutil kot nikoli poprej vso bolečino svoje matere, vse trpljenje, ki ga je prebila v tistih hudih časih. Gledal sem v duhu očeta, ko gre v vojno, kako se izza ovinka še enkrat ozre po nas, mogoče zamahne z roko... Predstavljaj sem si ga v vojni, mogoče je bil ranjen, ujet, Bog ve, kaj se je zgodilo z njim. Ko je umiral, je gotovo mislil na nas, ki nas zapušča same...

Pa ko sem bil še majhen in sem vrgel svoj stari klobuček na drevo, sem se zbal očeta in sem zbežal pred njim ter se skrili v grmovje, in to je ves in edini spomin nanj...

Glasnik

70-godišnjica prvog sokolskog društva. 16 februara 1932 navršilo se 70 godina otako je bila osnovana prva sokolska maticea. Toga se je naime dana, pred sedamdeset godina, sakupilo u prostorijama češke realke u Panskoj ulici u Pragu 75 čeških rodoljuba, koji su tamo osnovali češko gimnastičko društvo, koje je tek kasnije dobilo ime Sokol. Starostom bio je izabran Jindřich Fügner, a njegovim zamešnikom Miroslav Tyrš. Vežbanjem počeli su 5 marta 1862 god. Zanimanje za novo društvo bilo je tako veliko, da je do konca godine porastao broj članova na više stotina. 27 marta bilo je prihvaćeno, na predlog dra. Edvarda Gregra, na Strelskem otoku, da se članstvo međusobno oslovljava sa »ti«. 13 maja bio je izabran načelnikom dr. Miroslav Tyrš, koji je doskora postao i starostom društva. Iste godine bilo je osnovano još 7 sokolskih društava van Praga.

Jugoslovensko Sokolstvo prilikom sedamdeset godišnjice br. dra Jindre Vanička. Jugoslovensko je Sokolstvo prigodom sedamdeset godišnjice br. dra Jindre Vanička, slavnog načelnika i sokolskog radnika, smatralo svojom dužnošću da dostojnim darom počasti odličnog sokolskog prvaka. Poklonilo mu je srebrni venac, na čijim su listovima urezana imena jugoslovenskih sokolskih župa. Jubilarac se je ganut tim činom, zahvalio na toj pozornosti.

Program svesokolskoga sleta zapravo se već provada. 1 i 2 februara već su se vršila natecanja naraštaja Češkoslovenske Obce sokolske u Malih Svatonjavicah, a od 3 do 6 marta vršiče se takmičenja Saveza Slovenskog Sokolstva u Štrbskom Plešu u Visokoj Tatri. Svoje učestvovanje prijavili su sokolski smučari iz Češkoslovačke, Jugoslavije, Poljske, Rusi izbeglice, a verovatno je da će doći također i Bu-

gari. To će biti najveća međunarodna smučarska takmičenja na Tatri, a spadaju već u okvir IX svesokolskog sleta. Blago njima, koji će tom prilikom vrlo lako i potanko razgledati Tatru, jednu od najlepših pokrajina u čitavom slovenskom svetu.

SAVEZNA PREDNJAČKA ŠKOLA U LJUBLJANI I MARIBORU.

Prvoga februara otvorila se je II prednjačka škola Saveza SKJ i to u Ljubljani za članice, a u Mariboru za članove. Škola će trajati do druge polovice meseca juna. Primljenih je bilo 47 članova i isto toliko članica i to na osnovi prijamnoga ispita. Prednjačku školu članova u Mariboru vodi član saveznog TO i župski načelnik brat Mačus, a školu članica podnačelnica Saveza SKJ s. Trdinova. Vrhovno vodstvo i nadzor nad školom vrši savezni načelnik br. Bajželj, kojemu ide najveća zasluga za uvadanje takvih škola u našem Sokolstvu, iz kojih izadu vrlo sposobni prednjači i prednjačice, koji su nam tako potrebni.

Ko sve dolazi na svesokolski slet u Prag? Za IX svesokolski slet u Pragu vlada u čitavom svetu veliko zanimanje. Iz Severoameričkih Sjedinjenih država već su prijavljene 2 velike skupine Čeha i 2 Slovaka. Također i Sokolstvo Kanade i Južne Amerike učestvovalaće na sletu. Nadalje zastupnici Čeških Sokola iz Beča, Berlina, Pariza, Londona i t. d. Doći će također i mnogo stranaca, tako prima sletska kancelarija u Pragu iz dana u dan pitanja iz Albanije, Francuske, Jugoslavije, Litve, Švedske, Holandije, Nemačke, Engleske, Austrije, Finske, Švicarske, Kalifornije, Sovjetske Rusije, Belgije, Alžira, Habeša, Indije, Japana, Meksika i Kine. Uzmite u ruke zemljovid i potražite države, koje se zanimaju za svesokolski slet!

Jugoslovensko pitanje u unakaženoj slici. U Stuttgartu je izašla knjiga koja obrađuje jugoslovensko pitanje i krizu u julu 1914 godine. O toj knjizi izrekao je velik prijatelj Jugoslavije Hermann Wenzel, upravo porazno kritiku: Napisana je neverovatno rdavim jezikom, a sadržaj pokazuje upravo strašno neznanje, dobitveno po seminarima nemačkih univerzitetata, pa i značajnu uobraženost i drskost. Vuk Karadžić nastupa kao kadija, Cvijić se zove Civiy mahom na tri mesta, te ne može biti govora o štamparskoj grešci. Ova »seminarska radnja« naduvana je raznim zvučnim stručnim izrazima. Propala Austrougarska monarhija je naravno »marka nemačkog prostora protiv Slovenstva na celom južnom istoku«. Nije nikakvo čudo, što vuče pisac tu iznemoglu kljusinu, »austrojugoslovensku ideju«, iz konjušnice te jaše na njoj u manežu. U svom glupo lukavom pokušaju da bi se, prema životnom principu Hapsburgovaca: deli i vladaj!, ideja jugoslovenskog jedinstva rasepkala osnivanjem nekakve katoličke Velike Hrvatske, misli pisac da je našao odličan zaključak velike mudrosti. Sto procenata gluposti sadržavaju rečenice, kao: Velikosrpski pokret jeste verski pokret; taj je srpsko-pravoslavan, ali manje u nutarnjem, verskom smislu, više u mislu političkog boja; jeste konfesionalno imperialističan.« Konrad von Hötzendorf zametnuo je svoju bestidnu hajku svetskog rata »iz najdubljeg moralnog spoznanja«. Seton Watson bio je, prosuđujući famozni Friedjungov i zagrebački veleizdajnički proces, »svojom lakovernošću žrtva Masarykova prikazivanja«. Napokon daje Wendel nemogućem piscu jedini mogući savet: neka zatraži da mu se vrati školarina. Ali je opet mišljenje mnogih profesora nemačkih univerziteta takvo, da može pisac biti na taj svoj »rad« čak i ponosan!

Kineski glavni grad Peking čuven je radi svojih zidina. Jedan grad leži, tako reći, u drugom, a jedan je od drugoga odeljen zidom. Tako rastavlja severni, tako zvani Tatarski deo grada, od južnoga zid, 9 metara visok i vrlo širok; taj deo ima gotovo oblik kvadrata, opkoljen je zidom, visokim 13 metara, širokim 11 metara, dugim 23-6 kilometara. Ima 9 vratiju od kojih 3 vode u južni, zvani Kineski deo Pekinga. Ovaj ima oblik pravokutnika pa je također opkoljen zidom. Na uglovima zidova i nad vratima podignute su 30 me-

tara višoke kule, koje već propadaju. Sred tatarskog dela grada još je Carski deo, zvani »Zabranjeni grad«, sa zidovima, visokim 4 do 6 metara, širokim 16 metara, dugim 7 kilometara. U ovom »Zabranjenom gradu« stoje carske palate. No danas može u taj deo svako, ko plati ulazninu.

Pitanje živaca u Sovjetskoj Rusiji. Za vreme svetskog rata klonuše Nemcima živci već posle četirigodišnje muke i oskudice. Rusija živi međutim već od 1917, može se pače kazati sve od 1914 godine u nenormalnim prilikama, a da narod još nije klonuo duhom. Jedna sama pjatiletka, sa svojim ogromnim zahtevima, bila bi za koji drugi, i odmoreni narod, stvar nemogućnosti, dok se Rusija, posle 17 teških godina, približava njezinu ostvarenju. Sa mrim pasivnim pokoravanjem, bez aktivne saradnje, ne daju se postići rezultati poslednjih godina i meseci. U Rusiji nestaje živaca vodama koji stoje u prvim redovima. Više od dve, tri godine obično ne izdržavaju ni oni pod teretom odgovornosti i preterana rada. Ali su međutim narasle u ogromnom mnoštvu ruskog naroda sveže, nove sile, spremne da svaki čas zame- ne umorne vođe.

Dizanje domaće potrošnje. »Francuzi, jedite i pijte samo francuske proizvode!« to je danas deviza francuske industrije životnih namirnica i pića. Južnofrancuski trgovci vinom nastoje svom snagom oko toga, kako bi svaki gost po hotelima i restoranima zakonom bio prisiljen da uzme vina. U Bordeauxu išli su već tako daleko da uračunavaju gostu kod svakog obeda dve litre vina; većnici grada Vichy-a nameravaju u najkraće vreme uvesti prisilno piće svoje mineralne vode; Strassbourg čini veliku reklamu za svoje pivo; u Liesieux-u nikada ne zaboravljaju, a da kod ručka ne bi poslužili svojim sirom, a u Dijonu u svojom slačicom.

Kako brzo lete ptice. Kako lete ptice, može se najlakše posmatrati iz aeroplana. Valja samo leteti uporedo s pticom te čitati brzinu na aparatu. I tako se ustanovilo da lete guske 80 do 90 km na sat, divlje patke 75 km, kod neke vrste (Anas crecca L.) ustanovila se pače brzina 110 km. Neke ptice izbegavaju merenje, menjajući svoj pravac toliko te ih aeroplan ne može da sledi.

Noćni »sunčani sat«. Guayaquil u Ecuatoru dobiće »sunčani sat«, koji će noću pokazivati vreme, a osvetljavaće ga

ogroman reflektor koji će se svakih dva-
naest sati okrenuti, te će svake noći u isto
vreme osvetliti različite znamenitosti svo-
je okoline.

Nesagorljivo drveće. Iskustvo je po-
kazalo da kod šumskih požara u južnoj
Francuskoj neke vrste bagrena ne sagore.
Tako su ustanovili da je »Acacia decur-
rens« prilično nesagorljiva. Kad bi se oko
jelika u pomenutim šumskim predelima po-
sadio pojas ovog drveća, po mišljenju
stručnjaka, vrlo bi se smanjile štete usled
požara, a i požar sam ne bi se mogao šir-
iti po volji kao pre. Vlasti dakle prepo-
ručuju sađenje ovog nesagorljivog drveća.
To drveće bi podiglo i lepotu pokrajinske
slike: svetlozeleno lišće i svetložuto cveće
kojim se bagren zaodeva tvorilo bi ugo-
dan kontrast tamnom zelenilu okruženih
jelika.

Skakavci i sapun. U zadnje doba po-
javili su se u Africi skakavci u ogromnim
množinama, pa znanost hoće da ih iskoris-
ti. Kemičari naime tvrde, da su dobili ne-
kim novim postupkom iz telesa ovih buba
mast, koja je pokazala kao odlična siro-
vina za proizvodnju sapuna.

Napredak kod telefona. Već mnogo
vremena bavili su se naučenjaci time, kako
bi se mogao razgovor po telefonu vršiti ne
samo između dva lica nego između više
njih. Sad je to uspelo te može razgovarati
više lica, pa i ako ne žive u istim grado-
vima ili pače zemljama.

Jedna ostriga izleže do 1,200.000 jaja.
Kad bi sve ove životinje dorasle, napu-
nile bi oko 1200 bačava.

**Hausse na književnom trgu u Engles-
skoj.** Nikada nije u Engleskoj izišlo uoči
božića toliko knjiga kao što ove godine,
kad su ih izdavačke knjižarnice izdale vi-
še od jedne hiljade. U Engleskoj tvrde da
zla vremena upućuju čoveka sve više le-
pim knjigama, gde nalazi najjeftiniju i naj-
dugotrajniju zabavu. Što manje idu ljudi
u društva, što više izbegavaju bučne zaba-
ve, to jača je njihova čežnja za dobrom
knjigom koja im nuda razonodu od dosa-
de dugih večernjih časova, te čini istom
dom ugodan i topao. Izašlo je i mnogo
knjiga za decu, ali ove godine manje ga-
taka i pustolovskih priča; više takvih, gde
dobiva mladež naučna uputstva.

Dobijanje ulja iz morskog dna? Go-
tovo u svima uljanim poljima bili su iz-
vori, kao što je poznato, prvobitno gliba-
vi; i to je napolilo dra Parkera u ameri-

čkom petrolejskom institutu da je počeo
istraživati glib i pesak iz morskog dna na
kalifornijskoj obali. Kod destilacije tog gli-
ba dobio je male količine ulja, doduše
samo 5 do 10 procenata one količine, koja
se dobija na običnim uljanim poljima. No
on hoće da nastavi svoja istraživanja.

Premeštena kuća. U Indianopolisu u
Americi premeštaše telefonski ured, ku-
ću sa 8 katova, 16 metara daleko te je
onda okrenuše za 90 stupnjeva. Posao je
trajao 100 dana a da za to vreme ured ni-
je nikako prestao da radi. Pod 11.000 tona
tešku kuću namestiše čelične ploče te je
onda premicahu na čeličnim valjcima. Cevi
za plin, vodu i vruću paru dobile su gipke
nastavke sa zatvarajućim ventilima, pa su
se dakle mogle prema potrebi produžiti.

I drumovi nude zaradu. Naravno u
Americi, gde je čovek neobično dosetljiv
u traženju najrazličitijih, često neobičnih
zanimanja, samo da nađe zaradu. Tako
postoji tamo odavno tako zvani Magnet-
Bill. To je narodni izraz za skupljanje ot-
padaka po drumovima. Skupljači se naime
služe kod svoga posla magnetom, priveza-
nim na štapu. Ovaj posao je doduše do
sada bio spojen više manje s prosjačenjem.
Unosan je istom postao, otkako su ga
preuzele mašine koje imaju zadatak da po-
kupe po drumovima železne otpatke, kako
bi se štete na automobilskim gumama sma-
njile. I tako je jedan takav skupljač za
61 radni sat prevalio 1400 km puta te po-
kupio 6300 kg železnih otpadaka. Ova
sprava vozi brzinom od 10 km na sat i
pošto je široka 2-4 m, mora da ide triput
istim delom druma da pretraži svu njego-
vu širinu.

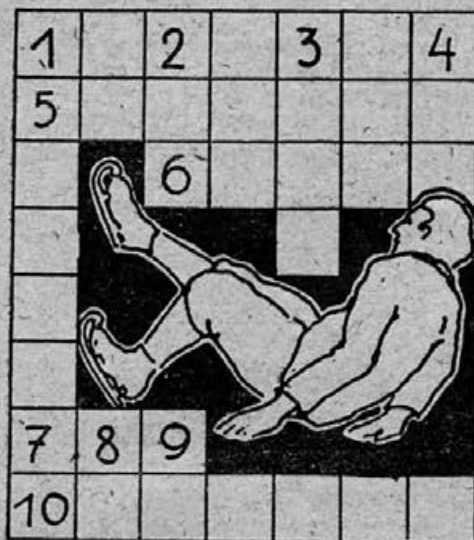
Popravek. Prvi stavak s petimi vrsti-
cami pesmi »Misel« v I. številki »Sokolića«
se je v tiskarni zmedel in se mora pravilno
takole glasiti:

Največji blagor za človeka
je misel jasna, ki od veka
do veka njemu kaže pot
do smotra višjega iz zmot,
nadlog, prevar in zlob svetá.

Druga in četrta vrstica sta torej za-
menjani na prostorih in naj se zato zaradi
poprave prvih pet vrstic spredaj zaznamuje
z zaporednimi številkami od zgoraj navzdol
takole: 1., 4., 3., 2., 5. ter naj se potem čita
pesem po redu, ki ga kažejo te številke.

Križaljka

Vodoravno:

1. Evropska prestolnica.
5. Kraj severno od Beograda (križanja puteva).
6. Žensko krsno ime.
7. Planina u Jugoslaviji.
10. Lekarna.

Okomito:

1. Bistra voda brzog toka.
2. Vrsta pesama.
3. Verz (stih).
4. Veznik.
8. Vrsta pesama.
9. Grčko slovo.

Brojčanica

1. 7, 9, 12, 24, 4
2. 11, 9, 14, 12
3. 1, 11, 7, 4, 24, 2
4. 11, 7, 12, 11
5. 12, 20, 9, 20, 17, 1, 14
6. 24, 12, 20, 14, 17, 14
7. 2, 20, 12, 11

Početna slova reči daju ime sokolsko, ga glasila.

Mesto brojeva postavi slova. Za iste brojeve postavi ista slova. Reči znače:

- 1, Dalmatinsko mesto.
2. Dragulj.
3. Jugoslovenski šahist.
4. Glavno mesto Norveške.
5. Karton.
6. Rumunjska princesa.
7. Glazbeni instrument.

Rešenje križaljke i brojčanice donećemo u narednom broju.

Sokolići!

Sa svim priborom i gotovom izrađenom robom po propisu SKJ bićete najsolidnije i najjeftinije posluženi kod bratske firme:

Branko Palčić

ZAGREB, KRALJICE MARIJE BR. 6., ili BRANKO PALCIC, BEOGRAD, BALKANSKA 24. / SOKOLSKI DOM, SPLIT,

MLADINI PRIPOROČAMO NASTOPNE KNJIGE PO ZNIŽANIH CENAH:

- Anatole le Braz-F. B.: Islandska velika noč in druge povesti. Vez. 24 Din.
- Baukart: Marko Senjanin, slovenski Robinzon. Broš. 8 Din, vez. 12 Din.
- De Amicis-Miklavčič: Srce. Vez. 54 Din.
- Dimnik: Kralj Peter I. Vez. 18 Din.
- Dimnik: Kralj Aleksander I. Vez. 30 Din.
- Erjavec: Afriške narodne pripovedke. Vez. 20 Din.
- Erjavec: Kitajske narodne pripovedke. Vez. 20 Din.
- Erjavec: Srbske narodne pripovedke. Vez. 22 Din.
- Erjavec-Flere: Fran Erjavec, izbrani spisi za mladino. Vez. 40 Din.
- Erjavec-Flere: Fran Levstik, izbrani spisi za mladino. Broš. 18 Din, vezano 26 Din.
- Erjavec-Flere: Matija Valjavec, izbrani spisi za mladino. Vez. 36 Din.
- Erjavec-Flere: Josip Stritar, izbrani spisi za mladino. Vez. 46 Din.
- Erjavec-Flere: Simon Jenko, izbrani spisi za mladino. Vez. 28 Din.
- Erjavec-Flere: A. M. Slomšek, izbrani spisi za mladino. Vez. 40 Din.
- Erjavec-Flere: J. Kersnik, izbrani spisi za mladino. Vez. 46 Din.
- Erjavec-Flere: Starejše pesnice in pisateljice, izbrani spisi za mladino. Vez. 60 Din.
- Ewald-Holeček: Mati narava pripoveduje. Vez. 26 Din.
- Ewald-Holeček: Tih jezero in druge povesti. Vez. 26 Din.
- Flere: Babica pripoveduje. Vez. 10 Din.
- Flere: Slike iz živalstva. Vez. 24 Din.
- Flere: Pripovedne slovenske narodne pesmi. Vez. 24 Din.
- Gangl: Zbrani spisi. II., V. in VI. zvezek, vez. à 10 Din, eleg. vez. à 12 Din; VII. zv., vez. 18 Din, eleg. vez. 20 Din.
- Gaspari-Košir: Sijaj, sijaj, solnčece! Vez. 8 Din.
- Gaspari: Divji mož. Koroška pravljica. broš. 12 Din.
- Karafiat-Bradač: Kresničice. Vez. 18 Din.
- Komanova: Narodne pravljice in legende. Vez. 16 Din.
- Korban: Vitomilova železnica. Vezano 14 Din.
- Korban: Iz mojih temnih dni. Vezano 28 Din.
- Kosem: Ej prijateljčki. Vez. 14 Din.
- Krasnohorska-Podkrajšek: Pripovedka o vetru. Vez. 20 Din.
- Lah: Češke pravljice. Vez. 12 Din.
- Lovšin: Veseli pastirčki. Broš. 10 Din, vez. 12 Din.
- Lovšin: Desetnik in sirotica. Broš. 20 Din, vez. 22 Din.
- Meško: Našim mladim. Vez. 15 Din.
- Möderndorfer: Narodne pripovedke iz Mežiške doline. Vez. 24 Din.
- Račić: Belokranjske otroške pesmi. Vez. 8 Din.
- Rapè: Mladini. IV., VI. in VII. zvezek vez. à 12 Din; VIII. zvezek, vez. 15 Din.
- Rapè: Tisoč in ena noč. Vez. 28 Din.
- Řiha-Přibil: Povest o svatbi kralja Jana. Vez. 16 Din.
- Robida: Da ste mi zdravi, dragi otroci! Broš. 3 Din.
- Swift-Flere: Guliverjeva potovanja. Vez. 42 Din.
- Šilih: Nekoč je bilo jezero. Vez. 24 Din.
- Tille-Přibil: V kraljestvu sanj. Broš. 6 Din.
- Trošt: Moja setev. I. in II. zvezek, vezano à 10 Din.
- Waštetova: Mejaši, povest iz davnih dni. Vez. 24 Din.
- Zbašnik: Drobne pesmi. Vez. 8 Din.

VSE TE KNJIGE KAKOR TUDI KNJIGE DRUGIH ZALOZB, VSE
ŠOLSKE IN PISARNIŠKE POTREBŠČINE SE DOBE V

KNJIGARNI UČITELJSKE TISKARNE
V LJUBLJANI, FRANČIŠKANSKA ULICA 6

TELEFON ŠTEV. 33-97